Α΄ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΡΥΘΜΟΣ, ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΑ

1. Διάλογοι στην ήπειρο του ρυθμού

2. Μουσικοί διάλογοι και αντίφωνα

3. Ανακαλύπτω τη φωνή

4. Τα χρώματα των ήχων

Α΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΡΥΘΜΟΣ, ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΑ
1. Διάλογοι στην Ήπειρο του ρυθμού

1. Ακούστε το μουσικό κομμάτι «Kikamba» και συμπληρώστε τον πιο κάτω πίνακα:

α.	Από ποιά ήπειρο προέρχεται.	
β.	Χαρακτηριστικό του τραγουδιού σύμφωνα με τη φωνητική εκτέλεση.	
γ.	Τρόπος χρήσης της φωνής.	
δ.	Ρυθμός.	
ε.	Όργανα συνοδείας.	

2. Δημιουργική Ομαδική Εργασία.

Να εργαστείτε στις ομάδες σας και:

(α) Να συνθέσετε κατάλληλη μουσική για το πιο κάτω σενάριο ή για μια δική σας ιστορία.

(β) Να χρησιμοποιήσετε το σώμα, τη φωνή σας, όργανα τάξης και αυτοσχέδια όργανα: σακούλες νάυλον, χαρτιά, φυσήματα στους αυλούς, μπουκάλια με νερό (διάφορες ποσότητες,για να υπάρχουν διαφορετικοί ήχοι), κόρνα, κουδούνα, βήχα, χτύπημα χεριών, φτάρνισμα κ.λπ.).

(γ) Να προσθέσετε τις ανάλογες κινήσεις και να το παρουσιάσετε στην τάξη σας.

(δ) Να συμπληρώσετε την ιστορία, χρησιμοποιώντας τη φαντασία σας.

(ε) Να παρουσιάσετε στην υπόλοιπη τάξη τη σύνθεσή σας και να σχολιάσετε εποικοδομητικά τις συνθέσεις σας και τις συνθέσεις των συμμαθητών σας.

Σημ. Μπορείτε, αν θέλετε, να χρησιμοποιήσετε το τραγούδι "Κου ρι Λένγκαϊ" (Kou Ri Lengai) (βλ. Βιβλίο Μαθητή).

Σενάριο

Στο διαγωνισμό με τα ψέματα, ο Φώτης περιέγραφε πως ο σπόρος καρπουζιού που φύτεψε, μεγάλωσε μέσα σε λίγες ώρες, τόσο, ώστε οι ρίζες της καρπουζιάς γέμισαν τη θάλασσα και δεν άφηναν τα πλοία να περνούν. "Το μοναδικό καρπούζι που υπήρχε", διηγείτο ο Φώτης, "ήταν τόσο τεράστιο, όσο ένας μεγάλος πεύκος. Δοκίμασα με το μαχαίρι μου να κόψω ένα κομμάτι, αλλά αυτό έπεσε μέσα στο καρπούζι. Κοίταξα μέσα και είδα μια σκάλα, να οδηγεί προς τα κάτω. Άρχισα να κατεβαίνω αργά-αργά και σαστισμένος, βρέθηκα σ' ένα μεγάλο δάσος, μέσα από το οποίο ακούονταν ήχοι τυμπάνων. Πλησίασα προσεκτικά και είδα δύο φυλές Αφρικανών να ετοιμάζονται για μια τελετουργία. Αντιλήφθηκα ότι παρακαλούσαν το θεό του λιονταριού να τους δώσει δύναμη πριν ξεκινήσουν για το κυνήγι. Έβλεπα με περιέργεια τη σκηνή ..."

Κείμενο: Άντρη Χατζηγεωργίου-Λυμπουρή

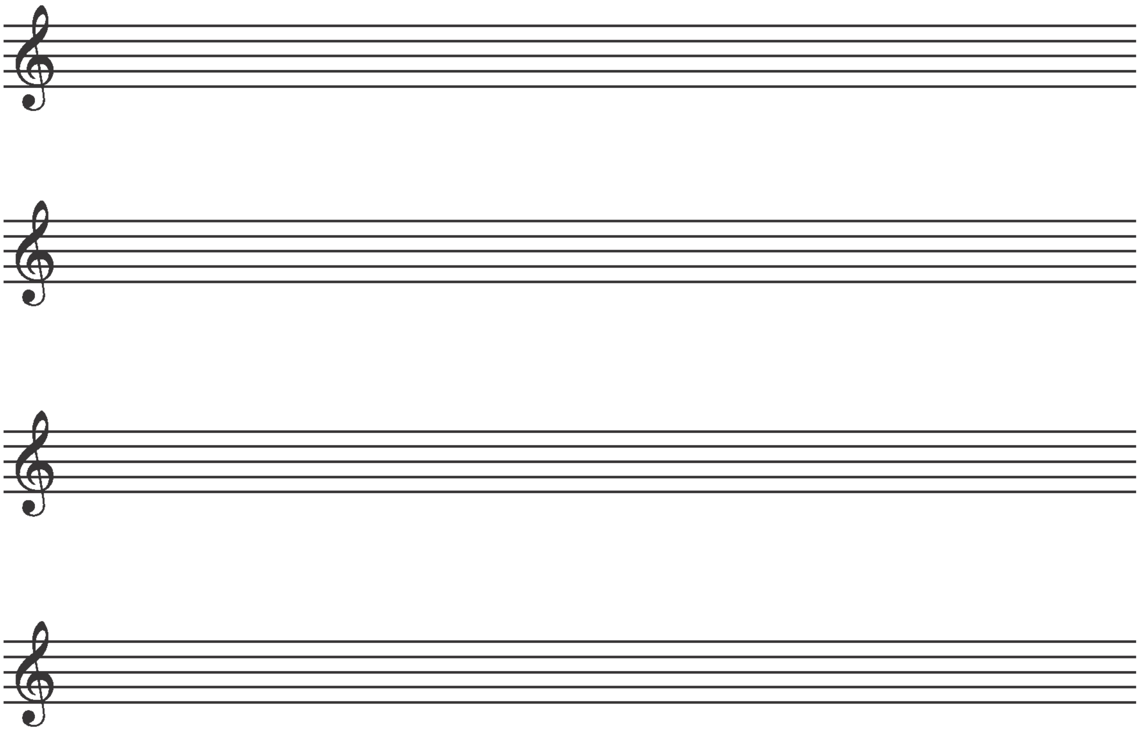

Α΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΡΥΘΜΟΣ, ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΑ
2. Μουσικοί διάλογοι και αντίφωνα

1. Σημειογραφία

Οι δύο πιο κάτω μουσικές φράσεις είναι βασισμένες στο τραγούδι "Στέκω εμπρός Σου ευλαβικά". Να τις αντιγράψετε στο κενό πεντάγραμμο:

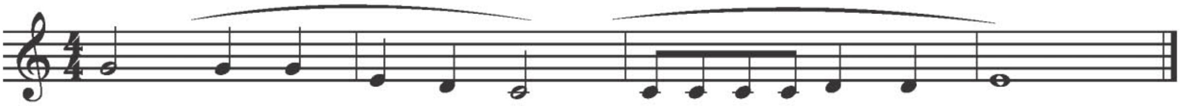

2. Ακουστική αναγνώριση

Ακούστε πέντε σύντομα αποσπάσματα από μουσικά κομμάτια, και σημειώστε με ΝΑΙ σε ποια υπάρχει αντιφωνία.

α/α	Μουσικά Κομμάτια	Υπάρχει αντιφωνία;
1.	Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ (Johann Sebastian Bach): "O Haupt voll Blut und Wunden", χορικό από τα Πάθη κατά Ματθαίον.	
2.	Φραντς Σούμπερτ (Franz Schubert): Νανούρισμα (Wiegenlied)	
3.	John Rutter: 'O Love Divine', Anthem για διπλή χορωδία	
4.	Καρλ Ορφφ (Carl Orff): Swaz hie gat umbre - Chume, chum geselle min (από το έργο Carmina Burana).	
5.	Παραδοσιακό Ηπειρώτικο: "Αλησμονώ και χαίρομαι".	

3. (α) Αφού χωριστείτε σε ζευγάρια να δημιουργήσετε ένα δικό σας δίστιχο που να αποτελείται από μια ερώτηση και μια απάντηση.

(β) Να μελοποιήσετε την ερώτηση-απάντηση που γράψατε, χρησιμοποιώντας τις νότες ΡΕ, ΜΙ, ΣΟΛ:

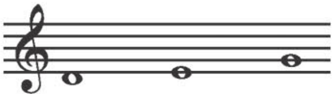

(γ) Να παρουσιάσετε φωνητικά τη σύνθεσή σας στην υπόλοιπη τάξη.
(δ) Να αξιολογήσετε την εργασία σας και αυτή των συμμαθητών σας.
(ε) Να ηχογραφήσετε τη σύνθεσή σας.

3. Σταυρόλεξο

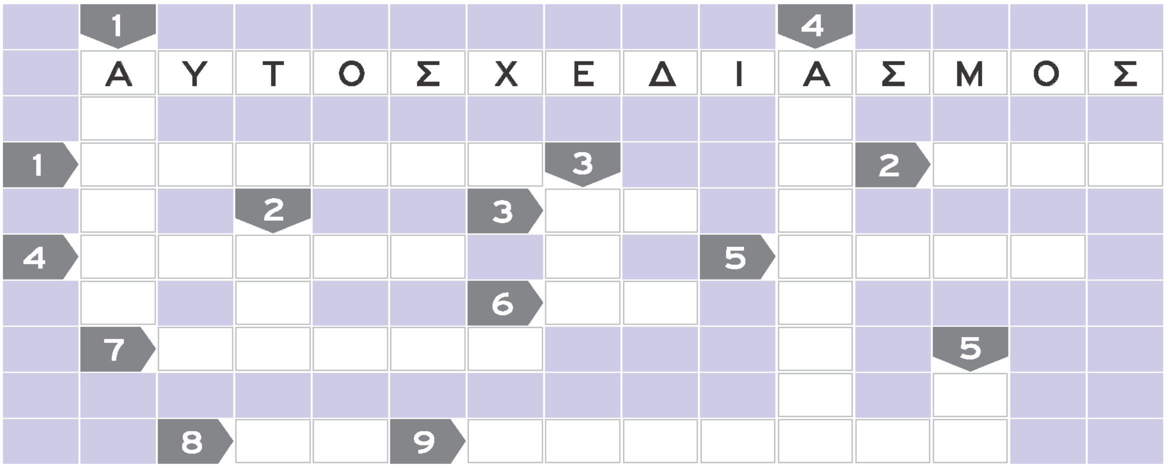

Οριζόντια

1. Ο .... χαρακτηρίζει την Αφρικάνικη Μουσική.
2. Δημιουργείται όταν φωνάξουμε σε ένα φαράγγι.
3. Η 7η νότα της κλίμακας του Ντο.
4. Χώρα της ανατολικής Αφρικής.
5. Το μουσικό όργανο που μεταφέρουμε πάντα μαζί μας.
6. Η 6η νότα της κλίμακας του Ντο.
7. Ρυθμικές ή εκφραστικές κινήσεις του σώματος στο άκουσμα μουσικής.
8. Η 3η νότα της κλίμακας του Ντο.
9. Κρουστά όργανα.

Κάθετα

1. Η δεύτερη μεγαλύτερη Ήπειρος.
2. Η πρώτη νότα της κλίμακας του Ντο.
3. Η πέμπτη νότα της κλίμακας του Ντο.
4. Όταν δύο μέρη χορού ψάλλουν διαδοχικά το ένα σε απάντηση του άλλου.
5. Η τέταρτη νότα της κλίμακας του Ντο.

Ηχώ, Ηχώ, Ηχώ, Ηχώ, Ηχώ, Ηχώ, Ηχώ, Ηχώ

Α΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΡΥΘΜΟΣ, ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΑ
3. Ανακαλύπτω τη φωνή

1. Παιχνίδι γνωριμίας και αυτοσχεδιασμού

Να παίξετε με τη βοήθεια του καθηγητή σας το παιχνίδι γνωριμίας και αυτοσχεδιασμού όπου ο κάθε ένας από εσάς θα παρουσιάζει το όνομά του με διαφορετικές φωνητικές εκτελέσεις: Για παράδειγμα, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε διάφορους ήχους, όπως κοφτούς, συρτούς, ψιθυριστούς, δυνατούς, με γκλισσάντι, σε διαφορετικό ύψος, με διαφορετική χροιά και διάρκεια.

2. Δραστηριότητες ακρόασης

(α). Αφού ακούσετε τη "Σεκουέντζα ΙΙΙ", του Λουτσιάνο Μπέριο, να συμπληρώσετε τα πιο κάτω:

- Ο συνθέτης χρησιμοποιεί τις λέξεις που μελοποίησε με πολλούς τρόπους. Αναφέρετε δύο από αυτούς:

....

....

- Γράψετε με ποιο τρόπο μετρά το χρόνο ο συνθέτης στο έργο αυτό.

....

....

(β) Γράψετε τις εντυπώσεις σας για τους διάφορους τρόπους χρήσης της φωνής και τις αλλαγές στο συναίσθημα.

....

....

3. Δημιουργικές εργασίες

"Η Δική μας διαφήμιση".

(α) Να επιλέξετε τρεις λέξεις από τις πιο κάτω και να τις υπογραμμίσετε:

Nescafé, Lipton, Evian, Perrier, Coca Cola, Pepsi Cola, Fiat, Alfa Romeo, Madame Figaro, Ολυμπιακή, Sony, Fuji κ.ά.

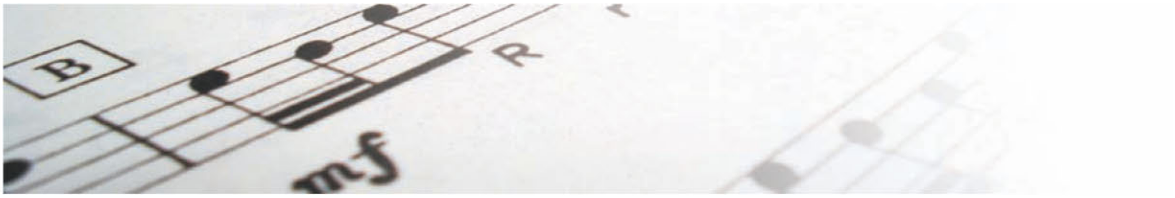

(β) Με διάφορες φωνητικές τεχνικές, να επεξεργαστείτε, στην ομάδα σας, τις λέξεις που επιλέξατε π.χ. να χρησιμοποιήσετε μέρος των λέξεων, να τονίσετε όλες ή μερικές από τις συλλαβές ή ακόμα και γράμματα. Να αλλάζετε τα σημεία δυναμικής, ύψους, διάρκειας, ταχύτητας και χροιάς. Να χρησιμοποιήσετε ήχους κοφτούς, συρτούς, ψιθυριστούς, σε hip-hop, με γκλισσάντι κ.λπ.

(γ) Με βάση αυτό το υλικό, να δημιουργήσετε τη δική σας σύνθεση:

- Η σύνθεσή σας να έχει αρχή και τέλος. Να χρησιμοποιήσετε τα στοιχεία της Επανάληψης και της Αντίθεσης.
- Να αποφασίσετε σε ποια σημεία η σύνθεσή σας θα εκτελείται από σόλο φωνή ή ομαδικά και σε ποια σημεία θα υπάρχει αυτοσχεδιασμός για σόλο ή για περισσότερα μέρη.
- Να προσθέσετε σημεία έκφρασης και σιωπής (παύσεις).

(δ) Να χρησιμοποιήσετε γραφική παρτιτούρα, για να γράψετε το έργο σας.

(ε) Να παρουσιάσετε τη σύνθεσή σας στην υπόλοιπη τάξη και να ακούσετε την κριτική των συμμαθητών σας.

Ορισμένα από τα γενικά αποδεκτά σύμβολα της σύγχρονης σημειογραφίας.	
	Ήχοι κατά προσέγγιση (ψηλοί, χαμηλοί, κ.λπ)
	Ήχοι ομιλίας
	Με κομμένη ανάσα
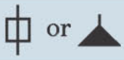	Κλικ με το στόμα
	Ήχος σύντομος, τραγουδιστός
○	Ήχος ψιθυριστός
	Ήχος ψιθυριστός, αλλά σύντομος
+	Ήχος με το στόμα κλειστό
(hm)	Ήχος με το χέρι μπροστά στο στόμα
(hd)	Το χέρι κάτω από το στόμα
	Άτονος ήχος, χωρίς χρώμα στη φωνή
	Ήχος με αναπνοή
	Ήχος με εκπνοή
	Τραγουδιστός ήχος - το χέρι χτυπά το στόμα
L	Γέλιο
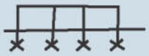	Ήχοι ομιλίας, χαμηλοί
	Ήχοι ομιλίας ψηλοί

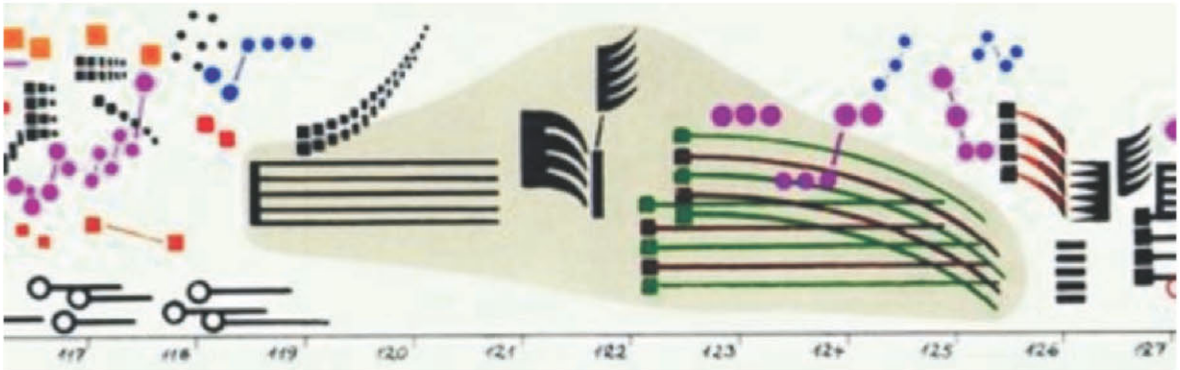

Artikulation Γκιόρκι Λιγκέτι (György Ligeti)

Αξιολόγηση των ομάδων

Με βάση τα πιο κάτω κριτήρια αξιολογήστε/ σχολιάστε τη σύνθεσή σας, όπως και τις συνθέσεις των συμμαθητών σας:

Κριτήρια	Ομάδα Α	Ομάδα Β	Ομάδα Γ	Ομάδα Δ	Ομάδα Ε
Έγινε χρήση σημείων δυναμικής (ένταση), διαφορετικού ύψους, διάρκειας/ ταχύτητας;					
Έγινε χρήση ήχων κοφτών, συρτών, ψιθυριστών, γκλισσάντι, μέρος των λέξεων, κ.τ.λ. ;					
Χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία έκφρασης;					
Υπήρχε συγχρονισμός/συντονισμός;					
Τι θα μπορούσε να αλλάξει ώστε να βελτιωθεί το αποτέλεσμα;					
Σας άρεσε το τελικό αποτέλεσμα; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.					

4. Ακουστική αναγνώριση

Να σημειώσετε στο ακουστικό παράδειγμα που σας δίνεται, ιδιότητες του ήχου και τεχνικές εκτέλεσης που αναγνωρίζετε:

Ακουστικά παραδείγματα	Ιδιότητες του ήχου και τεχνικές εκτέλεσης
Συνθέτης: Τζορτζ Κραμπ (George Crumb, 1929). **Έργο:** Απόσπασμα από το έργο "Αρχαίες Φωνές Παιδιών" (Ancient Voices of Children).	

Α΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΡΥΘΜΟΣ, ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΑ
4. Τα χρώματα των ήχων

1. Παιχνίδι με τους ήχους.

Ενώ στέκεστε σε κύκλο να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Η κάθε ομάδα θα αντιπροσωπεύει κάθε μια ομάδα οργάνων της ορχήστρας: έγχορδα, ξύλινα πνευστά, χάλκινα πνευστά και κρουστά. Με την καθοδήγηση του καθηγητή σας, η κάθε ομάδα θα αυτοσχεδιάζει κίνηση στη μουσική που αντιπροσωπεύει. Οι άλλες ομάδες θα μένουν ακίνητες. Όταν εκτελεί όλη η ορχήστρα, θα κινείστε όλοι ταυτόχρονα. Η κίνησή σας να είναι ανάλογη με την ένταση του ήχου.

2. Ακρόαση

Το έργο "Οδηγός στην ορχήστρα για νέους, έργο 34" του συνθέτη Μπέντζιαμιν Μπρίττεν είναι σε μορφή "Θέμα με Παραλλαγές". Γράφτηκε με σκοπό την παρουσίαση της χροιάς και των δυνατοτήτων των διαφόρων οργάνων της ορχήστρας. Ακούστε το πιο κάτω απόσπασμα από το έργο και συμπληρώστε τις κατηγορίες οργάνων που ακούτε.

Θέμα: Allegro maestoso e largamente.

1. Το βασικό θέμα Α του έργου ακούεται πρώτα από όλη την ορχήστρα.
2. Ακούεται από τα ....
3. Ακούεται από τα ....
4. Ακούεται από τα ....
5. Ακούεται από τα ....
6. Ακούεται από ....

3. Δημιουργικές εργασίες

(α) Να χωριστείτε σε 4 ομάδες. Η κάθε ομάδα να μπορεί να χρησιμοποιήσει πνευστά, μελωδικά κρουστά όργανα και κρουστά όργανα με ακαθόριστο ύψος.

(β) Να εργαστείτε στις ομάδες σας και να χρησιμοποιήσετε τις πιο κάτω νότες για να συνθέσετε μια μουσική (2 μέτρα).

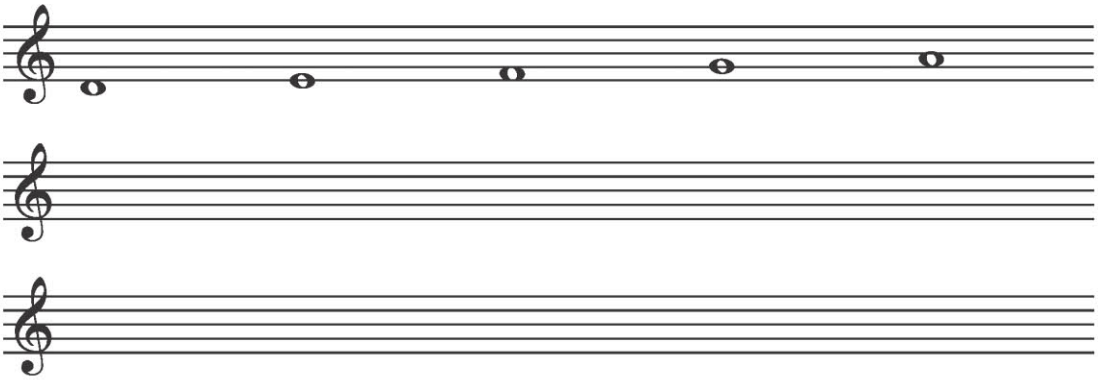

(γ) Να εκτελέσετε το μουσικό σας θέμα:

- στα μελωδικά κρουστά (μεταλλόφωνο, ξυλόφωνο)
- στα πνευστά (αυλούς),
- ρυθμικά, στα κρουστά με ακαθόριστο ύψος (τρίγωνο, καστανιέτες, ντέφι, μαράκες κ.τ.λ.),
- με όλα τα μουσικά όργανα της ομάδας σας.

Θα αποφασίσετε με ποια σειρά θα ακουστούν οι 3 πρώτες κατηγορίες. Τελευταία, όμως, θα πρέπει να ακουστεί ολόκληρη η ορχήστρα σας!

(δ) Να παρουσιάσετε τη σύνθεσή σας στην υπόλοιπη τάξη και να ακούσετε την κριτική των συμμαθητών σας

4. Ακουστική αναγνώριση

Ακούστε έξι σύντομα αποσπάσματα από μουσικά κομμάτια, και σημειώστε ποια κατηγορία οργάνων εκτελεί το καθένα. Όπου υπάρχουν αποσιωπητικά, να συμπληρώσετε την κατηγορία οργάνων που ακούτε.

α/α	Μουσικά Κομμάτια	Κατηγορία οργάνων
1.	Allegro από το έργο "Μια μικρή νυχτερινή μουσική" του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ.	
2.	"Ψάπφα" του Ιάννη Ξενάκη	
3.	Βαλς από το έργο "Σερενάτα για ...." του Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι.	
4.	"Ionisation" Έντγκαρ Βαρέζ (Edgard Varése)	
5.	"Ταγκό" (Tango) από το έργο Εσπάνια (España) του Ίσαακ Αλμπένιθ (Isaak Albéniz).	
6.	"Βαλς" από το έργο "Λυρικά Κομμάτια" του Έντβαρντ Γκρίγκ (Edward Grieg).	

5. Εργασία στο διαδίκτυο

Να βρείτε πληροφορίες στο διαδίκτυο και αλλού για τη ζωή και το έργο του Μπέντζαμιν Μπρίττεν (Benjamin Britten) και τα όργανα της συμφωνικής ορχήστρας.

Β΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΥΦΑΙΝΩ ΜΟΥΣΙΚΗ
1 α. Επιμένω μουσικά 1

1. Δημιουργική εργασία

(α) Να συνθέσετε μελωδικά ή/και ρυθμικά οστινάτι στις πιο κάτω μελωδίες.
(β) Να εκτελέσετε τις συνθέσεις σας ως εξής:

- Να ξεκινήσετε με τα μελωδικά ή/και ρυθμικά οστινάτι (για 2 μέτρα) ως εισαγωγή.
- Να προσθέσετε τη μελωδία (με την επανάληψη).
- Να τελειώσετε με τα μελωδικά ή/και ρυθμικά σας οστινάτι (για 2 μέτρα) ως επίλογο.

(γ) Να σχολιάσετε τις συνθέσεις σας με τους συμμαθητές σας.

ΟΜΑΔΑ Α΄

- Να εκτελέσετε με φωνές ή/και με μουσικά όργανα την πιο κάτω μελωδία:

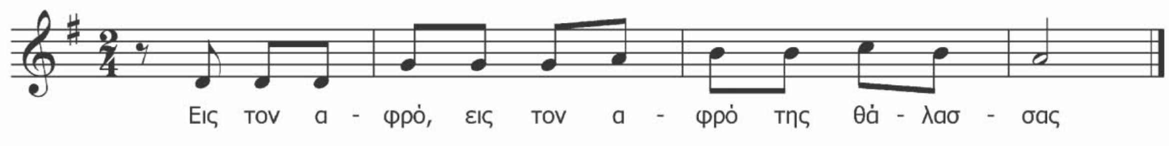

- Στη συνέχεια να προσθέσετε μελωδικό ή/και ρυθμικό οστινάτο διάρκειας ενός μέτρου.
- Για το μελωδικό σας ostinato να χρησιμοποιήσετε τις νότες Ρε χαμηλό και Ρε ψηλό σε ρυθμό που εσείς θα επιλέξετε:

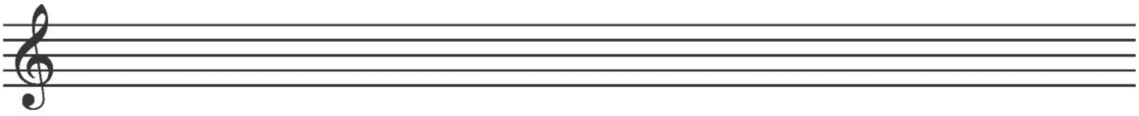

ΟΜΑΔΑ Β΄

- Να εκτελέσετε την πιο κάτω μελωδία στα μουσικά σας όργανα:

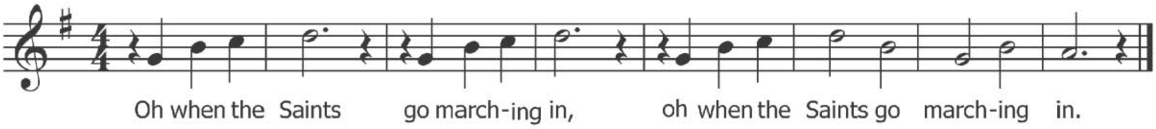

- Στην συνέχεια να προσθέσετε μελωδικό ή/και ρυθμικό οστινάτο διάρκειας ενός μέτρου.
- Το μελωδικό σας οστινάτο θα πρέπει να περιέχει τις πιο κάτω νότες, σε ρυθμό που εσείς θα επιλέξετε: ΣΟΛ ΡΕ

Σολ Ρε

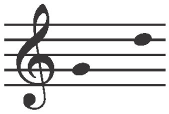

ΟΜΑΔΑ Γ΄

- Να εκτελέσετε την πιο κάτω μελωδία στα μουσικά σας όργανα.

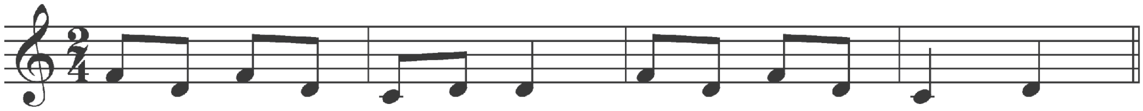

- Στη συνέχεια, να προσθέσετε μελωδικό ή/και ρυθμικό οστινάτο διάρκειας ενός μέτρου.
- Για το μελωδικό σας ostinato να χρησιμοποιήσετε τις νότες Φα και Λα σε ρυθμό που εσείς θα επιλέξετε:

Φα Λα

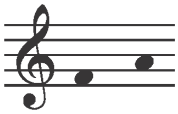

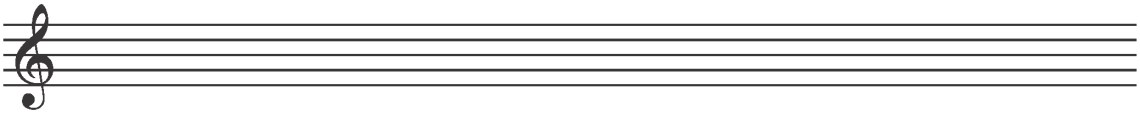

ΟΜΑΔΑ Δ΄

- Να συνθέσετε μια μελωδία 4 μέτρων για το πιο κάτω ρυθμικό οστινάτο και να την εκτελέσετε στα μελωδικά σας όργανα.

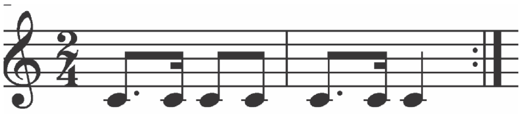

- Χρησιμοποιείστε τις πιο κάτω νότες:

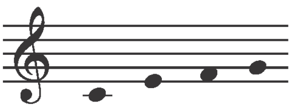

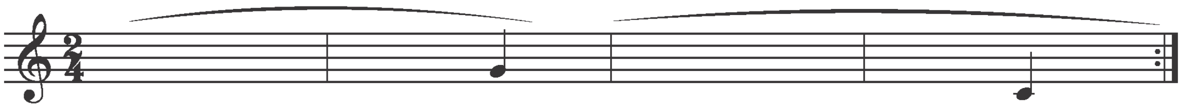

2. Ακουστική αναγνώριση

Να ακούσετε τα πιο κάτω σύντομα αποσπάσματα, να σημειώσετε αυτά που έχουν συνοδεία οστινάτο και να αναφέρετε το είδος του (ρυθμικό ή μελωδικό):

Ακουστικά παραδείγματα	Οστινάτο	Είδος οστινάτο
Καμίλ Σαιν Σανς (Camille Sain Saens), "Ο κύκνος" από το καρναβάλι των ζώων.		
Ζόλταν Κόνταϋ (Zoltan Kodaly), "Βιεννέζικο Μουσικό Ρολόι" από τη Σουίτα (από την όπερα) "Χάρυ Γιάνος" (Hary Janos).		
Βαγγέλη Παπαθανασίου, "Η Κατάκτηση του Παραδείσου" (Conquest of Paradise).		
Λούντβιχ βαν Μπετόβεν (Ludwig van Beethoven), "Für Elise".		

Β΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΥΦΑΙΝΩ ΜΟΥΣΙΚΗ

1 β. Επιμένω μουσικά 2

1. Ακουστική αναγνώριση των Οστινάτι

Να ακούσετε τα πιο κάτω αποσπάσματα και να σημειώσετε με ✔ όσα περιέχουν οστινάτι:

α/α	Ακουστικά παραδείγματα	Απαντήσεις
1.	Τσίκ Κορία (Chick Corea), "Children's Song αρ.6"	
2.	Γκούσταβ Χολστ (Gustav Holst), Πλανήτης Άρης	
3.	Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ, (Johann Sebastian Bach), «Ω! Θεία Κεφαλή» (O Haupt voll Blut und Wunden), χορικό Αρ. 63, από τα "Πάθη κατά Ματθαίον"	
4.	Χένρυ Πέρσελ (Henry Purcell), Rondeau από το έργο "Abdelazer"	
5.	Λαυρέντη Μαχαιρίτσα, "Έλα ψυχούλα μου"	
6.	Γκαμπριέλ Πιερνέ (Gabriel Pierné), "Εμβατήριο των μικρών μολυβένιων στρατιωτών" από το έργο για πιάνο "Άλμπουμ για τους μικρούς μου φίλους" (ορχηστρική διασκευή).	

2. Δημιουργική εργασία

- Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ντο^1, σι και λα, για να δημιουργήσετε δικές σας μελωδίες πάνω από ένα ή περισσότερα μελωδικά οστινάτι του τραγουδιού "Life is Life" του συγκροτήματος Opus."
- Να παρουσιάσετε την εργασία σας στην τάξη.
- Να αξιολογήσετε τη δική σας σύνθεση και αυτή των συμμαθητών σας.

(α)

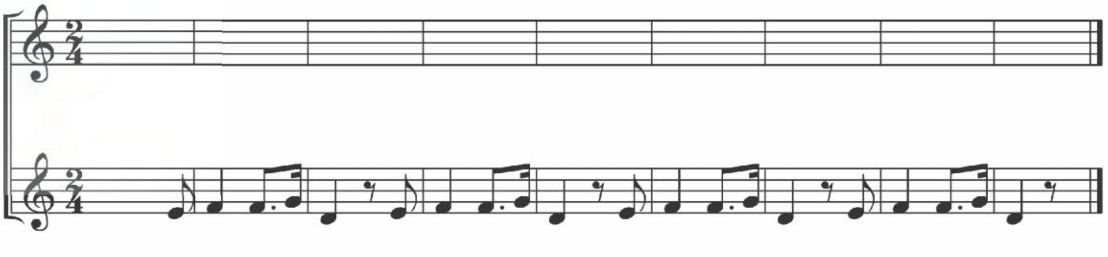

(β)

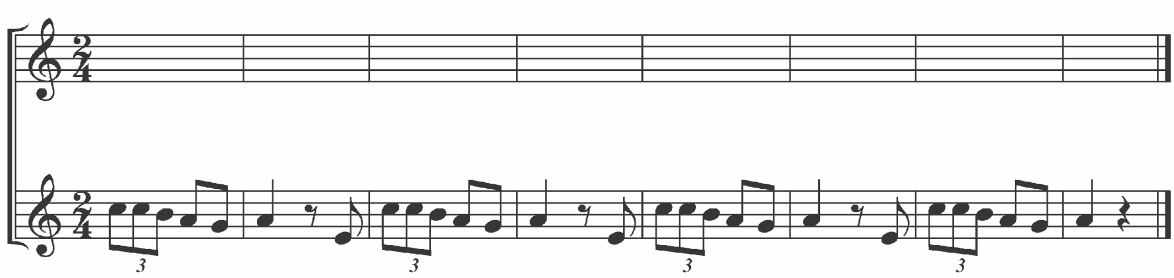

(γ)

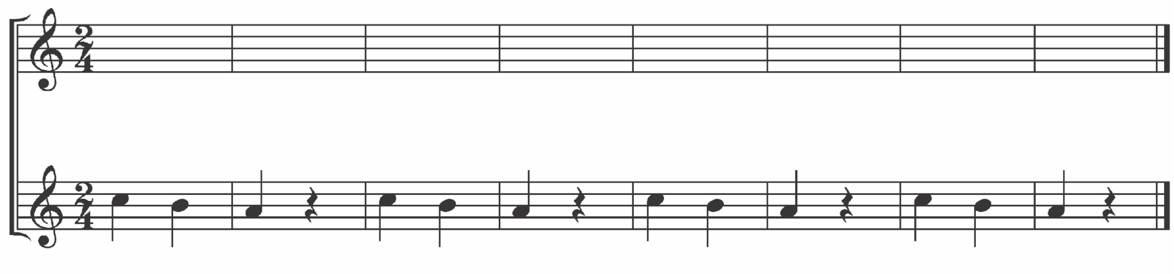

3. Οπτική αναγνώριση του μελωδικού Οστινάτο

Να κυκλώσετε τις μουσικές φράσεις που είναι μελωδικά οστινάτι:

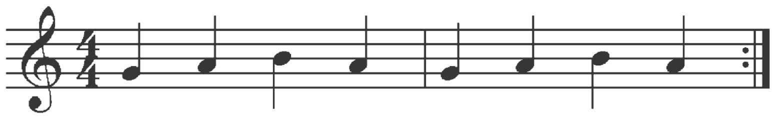

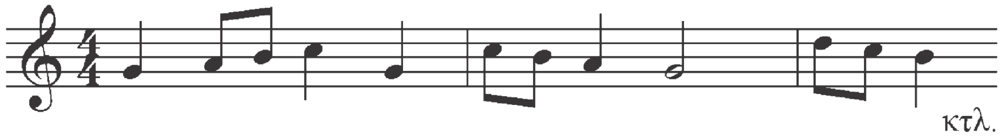

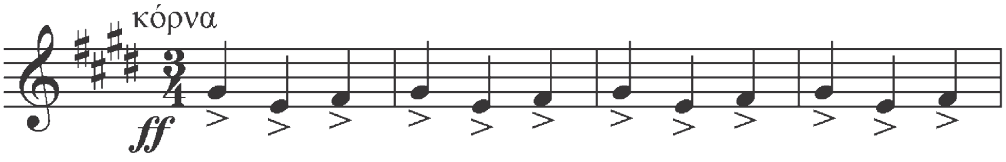

4. Μουσική Σαλάτα

Να βάλετε τα γράμματα στη σειρά για να σχηματίσετε μουσικές λέξεις:

- σοτινοτά ....
- φόξασωνο ....
- λιδεκόμω ....
- τολά ....

5. Έρευνα στο διαδίκτυο

Να ερευνήσετε στο διαδίκτυο για πληροφορίες σχετικά (α) με τη μουσική ποπ, τη μουσική κινηματογράφου και τη μουσική Τζαζ και

(β) με το έργο "Η κατάκτηση του Παραδείσου" (Conquest of Paradise).

Β΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΥΦΑΙΝΩ ΜΟΥΣΙΚΗ

2α. Μουσικές σε πέντε τόνους 1

1. Παιχνίδι Αυτοσχεδιασμού

Να σταθείτε σε κύκλο. Με την καθοδήγηση του καθηγητή σας να χρησιμοποιήσετε μελωδικά όργανα τάξης για να (α) βρείτε δικά σας μελωδικά οστινάτι και (β) αυτοσχεδιάσετε μελωδίες πάνω από τα μελωδικά οστινάτι των συμμαθητών σας.

2. Σχηματισμός πεντατονικής κλίμακας

(α) Να κυκλώσετε τις νότες του πιο κάτω νέγρικου τραγουδιού "Λιλ Λάϊζα Τζέιν" (μόνο μια φορά την κάθε νότα). Προσέξετε να μην κυκλώσετε δύο φορές την ίδια νότα.

Λιλ Λάϊζα Τζέιν
Li'l Liza Jane

Νέγρικο
Απόδοση στα Ελληνικά: Μάρω Σκορδή

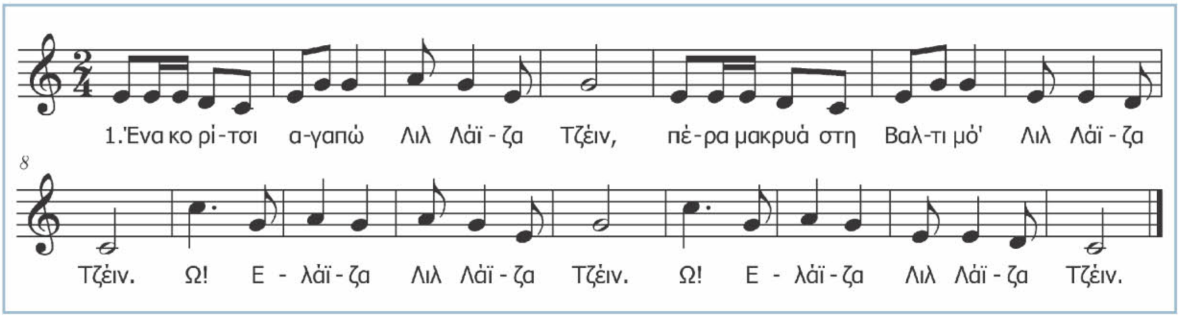

(β) Αφού σχεδιάσετε το κλειδί του Σολ, να αντιγράψετε με ανιούσα σειρά, στο πιο κάτω πεντάγραμμο, τις νότες που κυκλώσατε, ξεκινώντας από την πιο χαμηλή προς την πιο ψηλή (σε μισά).

(γ) Να τραγουδήσετε την κλίμακα που έχετε σχηματίσει.

(δ) Ποια εντύπωση σας δημιουργεί το άκουσμά της;

....

....

3. Δημιουργική Εργασία

Να ακούσετε το Α΄ θέμα από τη 2η κίνηση της Συμφωνίας "Του Νέου Κόσμου" του Άντονιν Ντβόρζακ και να προσθέσετε στίχους στα πρώτα τέσσερα μέτρα:

Α΄ Θέμα από τη ΙΙ κίνηση
Της Συμφωνίας αρ.9 "Του Νέου Κόσμου"

Αντονίν Ντβόρζακ
(Antonin Dvorak) (1841-1904)

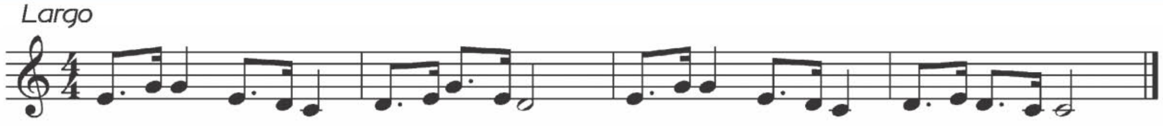

....

Συχνά η μουσική που ακούμε μας ταξιδεύει σε συγκεκριμένες χώρες. Αυτό οφείλεται κυρίως:

- Στο είδος της κλίμακας το οποίο διαφέρει ανάλογα με τη μουσική παράδοση της χώρας προέλευσης του τραγουδιού.
- Στα παραδοσιακά όργανα που χρησιμοποιούνται, τα οποία είναι χαρακτηριστικά σε κάθε χώρα.
- Στον τρόπο φωνητικής εκτέλεσης, ο οποίος διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Τα αποσπάσματα που θα ακούσετε πιο κάτω είναι γραμμένα σε πεντατονικές κλίμακες.

4. Ακρόαση

Ενώ ακούτε τα πιο κάτω αποσπάσματα μουσικής από διάφορες χώρες, να συμπληρώσετε τις πιο κάτω στήλες:

Ακουστικά παραδείγματα	Ο γάμος της Μαΐρη (Mairi's Wedding)	Γιάννη μου το μαντήλι σου	Sakura	Ο χορός των πνευμάτων (χορός των Ερυθροδέρμων "Βόρειων Τσεροκί")
Χώρα προέλευσης				
Ένα βασικό όργανο				
Ο ρόλος των οργάνων (σόλο, εισαγωγή, συνοδεία)				
Είδος φωνής/ φωνών				

Β΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΥΦΑΙΝΩ ΜΟΥΣΙΚΗ
2β. Μουσικές σε πέντε τόνους 2

1. Ακρόαση

“Ασχημούλα, η πριγκίπισσα των παγόδων” από τη Σουίτα Μπαλέτου “Η μάνα μου η χήνα”, του Μωρίς Ραβέλ (Maurice Ravel, 1875-1937)

Ο Μωρίς Ραβέλ χρησιμοποίησε για το έργο του "Η Μάνα μου η Χήνα", εκτός από τα συνηθισμένα όργανα της ορχήστρας και κάποια άλλα ανάμεσα στα οποία μια τσελέστα, μια άρπα, ένα ταμ-ταμ. Αφού ακούσετε το κομμάτι **“Ασχημούλα, η πριγκίπισσα των παγόδων”** να σημειώσετε ποια άλλα μουσικά όργανα ξεχωρίσατε:

(α) Ένα ξύλινο πνευστό όργανο: ....

(β) Δύο κρουστά μελωδικά όργανα: ....

(γ) Ένα κινέζικο κρουστό όργανο: ....

2. Δημιουργική Εργασία στην Πεντατονική Κλίμακα ΝΤΟ

Κομφούκιος: Η Μουσική είναι η αιτία και το αποτέλεσμα της αρμονίας του Σύμπαντος.

(α) Να χωριστείτε σε πέντε ομάδες. Η κάθε ομάδα να επιλέξει, με κλήρο, μια από τις πιο κάτω πέντε νότες της πεντατονικής, οι οποίες σύμφωνα με την κινέζικη φιλοσοφία εκφράζουν στο σύνολό τους πληρότητα και ισορροπία στη ζωή του ανθρώπου:

Πεντατονική κοσμολογική σημασία

ΝΤΟ	ΡΕ	ΜΙ	ΣΟΛ	ΛΑ
Χρόνος	Φθινόπωρο	Άνοιξη	Καλοκαίρι	Χειμώνας
Γη	Μέταλλο	Ξύλο	Φωτιά	Νερό
Κέντρο	Δύση	Ανατολή	Νότος	Βορράς
Κρόνος	Αφροδίτη	Δίας	Άρης	Ερμής
Συναίσθημα	Φροντίδα	Οργή	Χαρά	Φόβος

(β) Να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο βασισμένο στο συναίσθημα που σας προκαλεί η λέξη που σας έτυχε.

Να χρησιμοποιήσετε:

- Σταθερό παλμό στη βασική νότα που σας έτυχε.
- Μπορντούν (Συνήχηση δύο νοτών: της βασικής νότας και μιας άλλης νότας, μια 5η ή 4η πιο ψηλά)
- Δύο ή περισσότερες νότες ταυτόχρονα.
- Ένα μελωδικό οστινάτο ή/και
- Αυτοσχεδιασμό με τις νότες της πεντατονικής. Η σύνθεσή σας να τελειώσει με τη βασική νότα της ομάδας σας.

(γ) Η κάθε ομάδα να παρουσιάσει την εργασία της στην τάξη. Με τη καθοδήγηση του καθηγητή σας, θα παίζετε κάποιες φορές δύο ή περισσότερες ομάδες ταυτόχρονα, κάποιες φορές όλες οι ομάδες μαζί και κάποιες φορές μια ομάδα μόνη της.

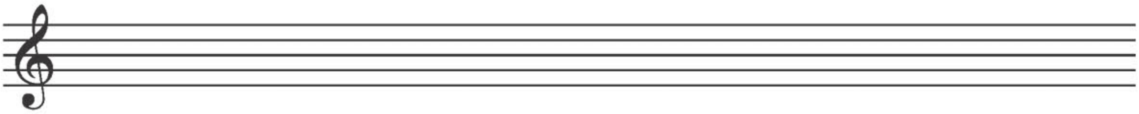

3. Έρευνα στο διαδίκτυο

(α) Να επιλέξετε ένα από τα πιο κάτω τραγούδια.

(β) Να ερευνήσετε το διαδίκτυο ή άλλες πηγές, για να βρείτε σύγχρονες εκτελέσεις του τραγουδιού που επιλέξατε.

- Γιάννη μου το μαντήλι σου
- Sakura
- Στο νησί της Αϊόνα (Iona boat song)
- Αριράνγκ (Arirang).

Β΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΥΦΑΙΝΩ ΜΟΥΣΙΚΗ

3. Ανεβαίνω τη σκάλα

1. Κλίμακα της ΝΤΟ μείζονος

(α) Με βάση το τραγούδι (βλ. Βιβλίο Μαθητή), αφού βάλετε το κλειδί του Σολ και το μέτρο 2/4, στο πιο κάτω πεντάγραμμο, να σχηματίσετε την κλίμακα της Ντο Μείζονος, σε αξίες μισού. Να χρησιμοποιήσετε την πρώτη νότα κάθε τέσσερα μέτρα, του τραγουδιού, μέχρι να ολοκληρωθεί η ανιούσα κλίμακα της Ντο μείζονος.

(β) Αριθμήστε τις νότες της κλίμακας της Ντο μείζονας, από τα 1 - 8.

Σημειώστε τα ημιτόνια, με μια καμπύλη γραμμή. Στην κλίμακα κάθε νότα που ανεβαίνει ή κατεβαίνει την ονομάζουμε **βαθμίδα**. Την πρώτη νότα τη λέμε πρώτη βαθμίδα (της κλίμακας), τη δεύτερη νότα (Ρε) δεύτερη βαθμίδα, κ.τ.λ. Την πρώτη βαθμίδα τη λέμε και **τονική διότι** αυτή μας δίνει τον κύριο τόνο στην κλίμακα και την 5η βαθμίδα τη λέμε **δεσπόζουσα διότι** είναι ο δεσπόζων τόνος μετά την τονική.

(γ) Βάλτε σε κύκλο, στην πιο κάτω μελωδία, δύο συνεχόμενες νότες που σχηματίζουν μεταξύ τους ημιτόνιο.

(δ) Να αναγνωρίσετε την κλίμακα της μελωδίας και το χορό που αντιπροσωπεύει.

....

2. Δημιουργικές Εργασίες

(α) Να χρησιμοποιήσετε νότες από την κλίμακα της Ντο μείζονος και να δημιουργήσετε μια μουσική φράση των τεσσάρων μέτρων:

α. Ομάδα Α΄ και Ομάδα Γ΄ (ερωτηματική φράση)

β. Ομάδα Β΄ και Ομάδα Δ΄ (απαντητική φράση)

(β) Να αξιοποιήσετε την παύση τετάρτου και τα ημιτόνια (Μι-Φα και Σι-Ντο).

(γ) Να χρησιμοποιήσετε το ανάλογο τέμπο, σημεία έκφρασης και δυναμικής. Να καταγράψετε τη σύνθεσή σας.

Ομάδες Α΄ και Γ΄

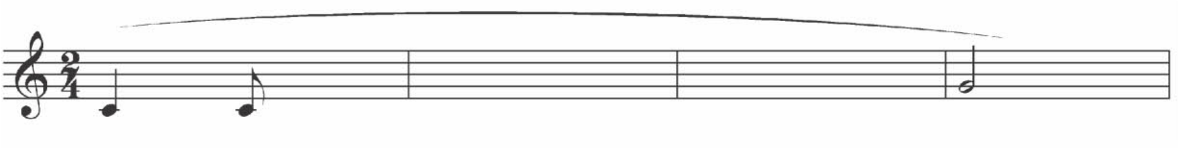

Ομάδες Β΄ και Δ΄

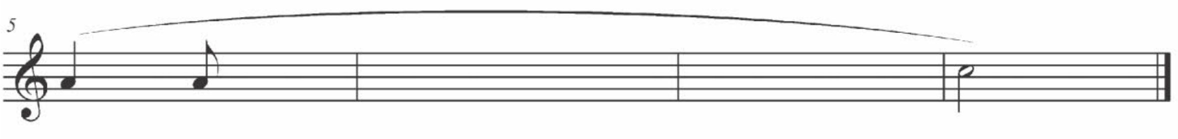

(δ) Στη συνέχεια, γίνεται παρουσίαση δύο ομάδων κάθε φορά: Πρώτα παρουσιάζουν το κομμάτι τους οι ομάδες Α΄ και Β΄, η μια μετά την άλλη, χωρίς να σταματούν και ύστερα οι ομάδες Γ΄ και Δ΄ με τον ίδιο τρόπο.

3. Ακρόαση. Σύγκριση μουσικών έργων

Ενώ ακούτε τα πιο κάτω έργα να τα συγκρίνετε με βάση τον πιο κάτω πίνακα:

Ομοιότητες και διαφορές		
Έργο	Ζακ Όφφεναμπαχ (Jaques Offenbach), "Can-Can"	Καμίγ Σαιν-Σανς (Camille Saint-Saens), "Χελώνες" (από το έργο "Το Καρναβάλι των Ζώων")
Θέμα		
Μουσικά Όργανα		
Τέμπο		
Έκφραση		

4. Έρευνα στο διαδίκτυο

Να βρείτε πληροφορίες (α) για τους Ρίτσαρντ Ρότζερς, Ζακ Όφφενμπαχ, Καμίγ Σαιν-Σανς για τα έργα τους και (β) για το μιούζικαλ "Η μελωδία της ευτυχίας".

Γ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
10. Ας κάνουμε μια επανάληψη 1

1. Η κλίμακα της ΣΟΛ μείζονος

Όλες οι μελωδίες είτε τις τραγουδούμε, είτε τις εκτελούμε με τα διάφορα μουσικά όργανα, σχηματίζονται από τις νότες μιας κλίμακας. Η διαφορά μόνο είναι, πως οι νότες αυτές δεν παρουσιάζονται πάντα με την ίδια τακτική σειρά, όπως στις κλίμακες, αλλά βρίσκονται τις περισσότερες φορές ανακατωμένες σε σειρά, ακανόνιστη και διαφορετική ή στη μελωδία δεν συμπεριλαμβάνονται όλες οι νότες της κλίμακας. Γι αυτό όταν θα σχηματίσουμε την κλίμακα στην οποία είναι γραμμένο ένα τραγούδι πολλές φορές πρέπει να συμπληρώσουμε τις νότες που λείπουν.

(α) Το ελληνικό δημοτικό νησιώτικο τραγούδι **"Ψαροπούλα"** είναι γραμμένο στη Σολ μείζονα. Να κυκλώσετε τις νότες στο πιο κάτω πεντάγραμμο (μόνο μια φορά την κάθε νότα). Προσέξετε να μην κυκλώσετε δύο φορές την ίδια νότα.

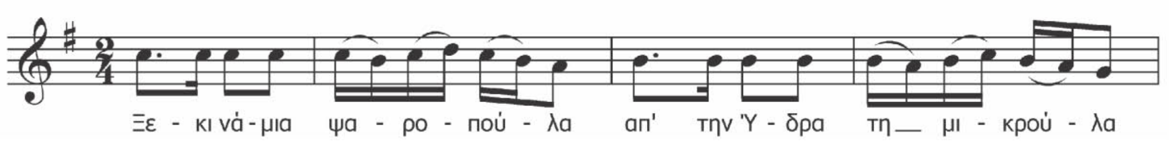

(β) Να αντιγράψετε με ανιούσα σειρά, στο πιο κάτω πεντάγραμμο, τις νότες που κυκλώσατε, ξεκινώντας από την πιο χαμηλή προς την πιο ψηλή (σε ολόκληρα), ώστε να συμπληρωθεί η κλίμακα της Σολ μείζονος (να ανεβαίνει).

(γ) Να σημειώσετε με καμπύλη γραμμή τα ημιτόνια. Η δομή της κλίμακας είναι η ίδια με αυτή της Ντο μείζονος, που μάθατε:

τόνος, τόνος, ημιτόνιο, τόνος, τόνος, τόνος, ημιτόνιο.

Με οπλισμό

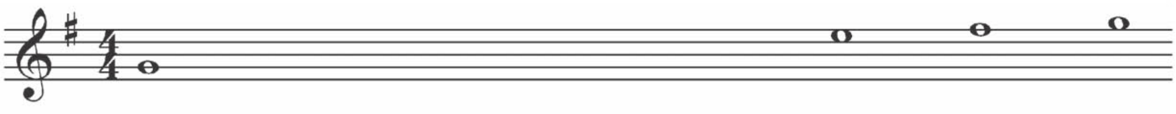

Χωρίς οπλισμό.

Προσέξτε να βάλετε τη δίεση στη νότα Φα.

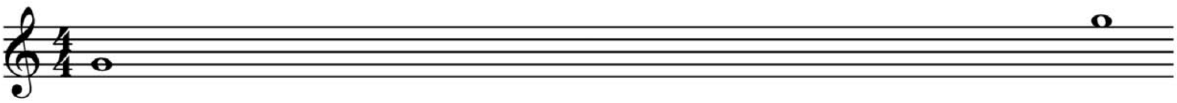

2. Μουσική Ορθογραφία

Να ακούσετε την πιο κάτω μελωδία και να συμπληρώσετε τις νότες που λείπουν στους αστερίσκους:

Τα τρένα που φύγαν

Μουσική Σταύρου Ξαρχάκου
Στίχοι Βαγγέλη Γκούφα

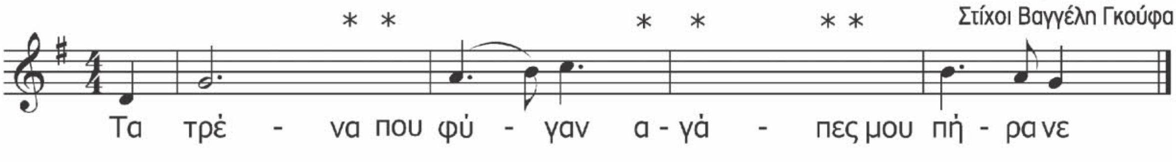

3. Αντιστοίχηση

Να συνδέσετε τα πιο κάτω έργα με τους συνθέτες τους:

Έργα	Συνθέτες
Ασχημούλα, η πριγκίπισσα των παγόδων	Ζωρζ Μπιζέ *(Georges Bizet)*
Το νανούρισμα του Jimbo	Κλωντ Ντεμπυσί *(Claude Debussy)*
Σεκουέντζα III για γυναικεία φωνή	Βαγγέλης Παπαθανασίου
Καριγιόν	Άντονιν Ντβόρζακ *(Antonin Dvořák)*
Το καρναβάλι των ζώων	Μωρίς Ραβέλ *(Maurice Ravel)*
1492 Η κατάκτηση του Παραδείσου	Μπέντζαμιν Μπρίττεν *(Benjamin Britten)*
Συμφωνία του Νέου Κόσμου	Ρίτσαρντ Ρότζερς *(Richard Rodgers)*
Η Μελωδία της Ευτυχίας	Καμίγ Σαιν-Σανς *(Camille Saint-Saens)*
Οδηγός στην Ορχήστρα	Λουτσιάνο Μπέριο *(Luciano Berio)*

4. Ακουστική Αξιολόγηση

Ενώ ακούτε αποσπάσματα από τα πιο κάτω έργα, να συμπληρώνετε τις διάφορες στήλες:

α/α	έργο	Υπάρχει οστινάτο;	Κλίμακα: Μείζων ή Πεντατονική;	Φωνές, ορχήστρα, σόλο όργανα
1.	Αριράνγκ			
2.	Γιάννη μου το μαντήλι σου			
3.	Λεοπόλδου Μότσαρτ (Leopold Mozart)/Γιόζεφ Χάυντν (Joseph Haydn): Η Συμφωνία των Παιχνιδιών Ι			
4.	Μωρίς Ραβέλ (Maurice Ravel):			

5. Σταυρόλεξο

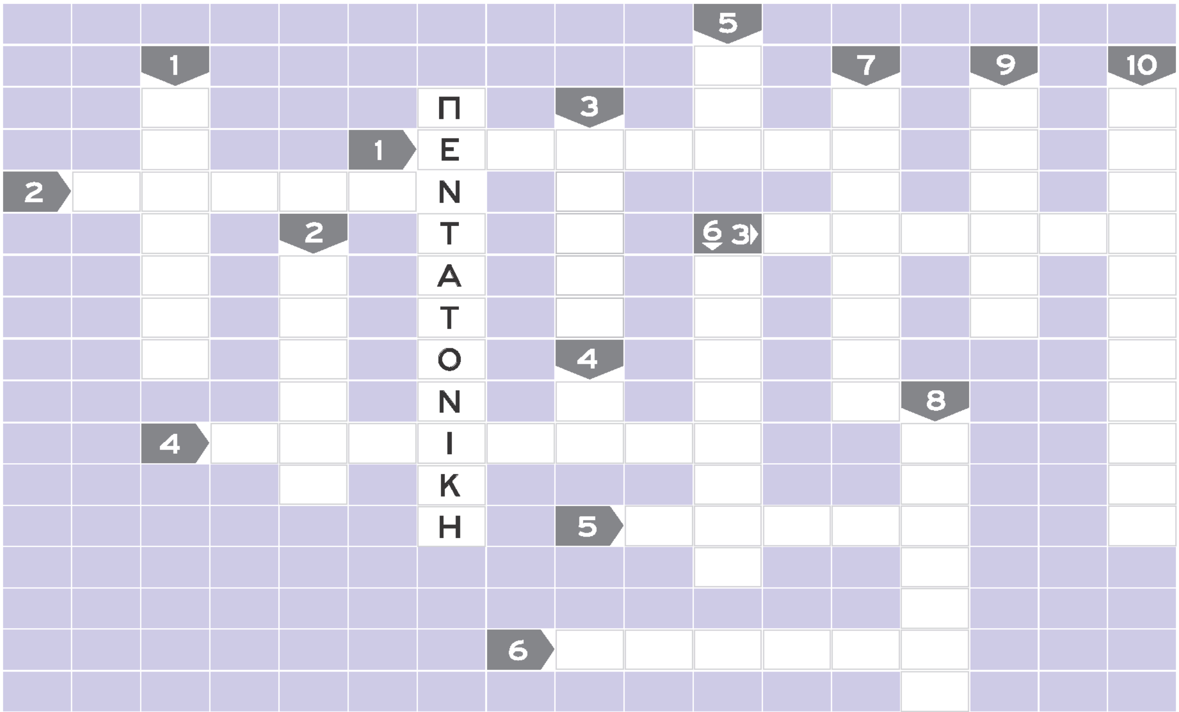

Οριζόντια

1. Εκτελούνται με το δοξάρι.
2. Είδος κλίμακας με τόνους και ημιτόνια.
3. Ενόργανη μουσική που αποτελείται από "κομμάτια στη σειρά".
4. Επίμονο μουσικό σχήμα.
5. Το μικρότερο έγχορδο της ορχήστρας.
6. Κινέζικο κρουστό όργανο.

Κάθετα

1. Ο ήχος τους παράγεται με φύσημα.
2. Χαρακτηριστικό του ήχου.
3. Το χρώμα στη μουσική.
4. Νότα.
5. .... Ανγκλέ.
6. Στη μείζονα κλίμακα υπάρχουν δύο .....
7. Πνευστό μουσικό όργανο που χρησιμοποιείται και στη μουσική τζαζ.
8. Σειρά από μουσικούς ήχους.
9. Κατηγορία πνευστών.
10. Κρουστό μελωδικό όργανο με μεταλλικές ράβδους.

Δ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΥΦΑΙΝΩ ΚΙ ΑΛΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
1. Μουσική σε δύο χρόνους

1. Ακουστική Αξιολόγηση

(α) Να ακούσετε αποσπάσματα από τα πιο κάτω έργα και να σημειώσετε ποια είναι σε διμερές μέτρο. Αν θέλετε, μπορείτε κατά την ακρόαση να διευθύνετε τη μουσική:

α/α	έργο	Ναι/Οχι
1.	Λούντβιχ βαν Μπετόβεν (Ludwig van Beethoven): θέμα από τη II κίνηση της Συμφωνίας αρ.7, Allegretto	
2.	Βασίλη Τσιτσάνη: "Φραγκοσυριανή" - Χασάπικο	
3.	Τζουζέπε Βέρντι (Giuseppe Verdi): La Donna e Mobile (Φτερό στον άνεμο) από την όπερα "Ριγκολέτο" (Rigoletto)	
4.	Παραδοσιακό Ελληνικό-Κυκλαδίτικο: Το τραγούδι του γάμου	
5.	Παραδοσικό Κέρκυρας: Κερκυραϊκός Χορός (ρούγα)	

(β) Ενώ ακούτε τα πιο κάτω ακουστικά αποσπάσματα που είναι γραμμένα σε διμερές μέτρο, να γράψετε στην κενή στήλη τα όργανα που ταιριάζουν: Συμφωνική Ορχήστρα, Ορχήστρα Εγχόρδων, Φλάουτο, Μπουζούκι, Μπαγλαμάς.

α/α	έργο	Όργανο - Όργανα
1.	Ζωρζ Μπιζέ (Georges Bizet): "Αλλαγή φρουράς" (Les dragons d' Alcala) από την όπερα Κάρμεν (Carmen).	
2.	Σπύρου Ολλανδέζου / Πάνου Θεοδωρίδη: Το γελεκάκι που φορείς	
3.	Νίκου Σκαλκώτα: Κλέφτικος από το έργο "Πέντε Ελληνικοί Χοροί".	
4.	Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι (Piotr Ilyich Tchaikovsky): "Ο χορός των αυλών" από τη Σουίτα μπαλέτου "Καρυοθραύστης".	

2. Δημιουργική Εργασία

(α) Να εργαστείτε σε ζευγάρια, για να συνθέσετε τη δική σας μελωδία σε διμερές μέτρο. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΡΕ, ΣΟΛ, ΛΑ, ΣΙ, ΝΤΟ^1, ΡΕ^1, για να γράψετε μια μουσική ερώτηση (4 μέτρα) και μια μουσική απάντηση (4 μέτρα).

(β) Να την παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας.

(γ) Να αξιολογήσετε τη δική σας σύνθεση και αυτή των συμμαθητών σας.

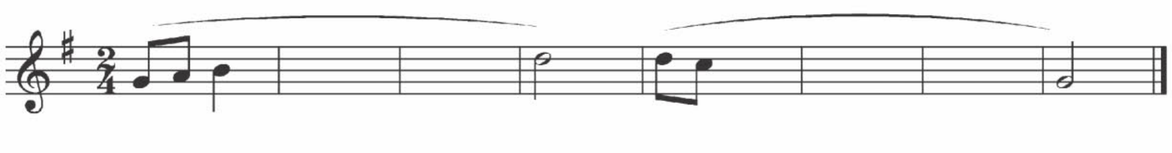

3. Έρευνα στο διαδίκτυο

Να ερευνήσετε στο διαδίκτυο και να συλλέξετε πληροφορίες σχετικά με την κατασκευή των Ελληνικών μουσικών λαϊκών οργάνων: μπουζούκι, μπαγλαμάς.

....

....

....

....

....

Δ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΥΦΑΙΝΩ ΚΙ ΑΛΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

2. Α, Β στη σειρά

1. Παιχνίδι Αυτοσχεδιασμού

Με τη βοήθεια του καθηγητή σας να αυτοσχεδιάσετε σε ζευγάρια τη δική σας ρυθμική σύνθεση με τη χρήση του σώματος, ως κρουστού οργάνου (παλαμάκια, κτύπημα στους μηρούς, τα πόδια στο πάτωμα κ.λπ.). Προσέξτε να χρησιμοποιήσετε επαναλήψεις, εκφραστικά στοιχεία της μουσικής (f, p, cresc., dim., κ.λπ.) και αντίθεση μεταξύ του α (πρώτου) και του β (δεύτερου) μέρους.

2. Μουσική και Σχήματα

Ποιο από τα πιο κάτω σχήματα θα μπορούσαμε να πούμε ότι δείχνουν μια διμερή μορφή;

(α) ....

(β) ....

(γ) ....

3. Η κλίμακα της Φα μείζονος

(α) Το τραγούδι "Δέκα παλικάρια" είναι γραμμένο στην κλίμακα της Φα μείζονος. Να κυκλώσετε τις νότες στο πιο κάτω πεντάγραμμο (μόνο μια φορά την κάθε νότα). Προσέξετε να μην κυκλώσετε δύο φορές την ίδια νότα.

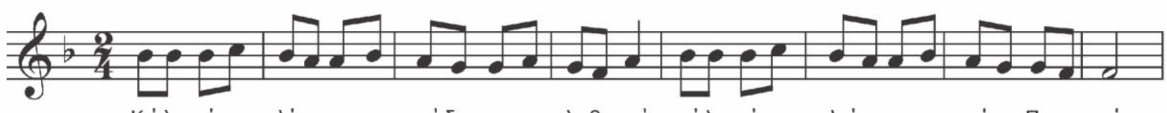

(β) Να αντιγράψετε με ανιούσα σειρά, στο πιο κάτω πεντάγραμμο, τις νότες που κυκλώσατε, ξεκινώντας από την πιο χαμηλή προς την πιο ψηλή (σε ολόκληρα), ώστε να συμπληρωθεί η κλίμακα της Φα μείζονος (να ανεβαίνει). **Προσέξτε!** Η Σι ύφεση υπάρχει στην αρχή του πενταγράμμου, ως **οπλισμός**.

(γ) Να σημειώσετε με καμπύλη γραμμή τα ημιτόνια. Η δομή της κλίμακας είναι η ίδια με αυτή της Ντο μείζονος, που μάθατε:

τόνος, τόνος, ημιτόνιο, τόνος, τόνος, τόνος, ημιτόνιο.

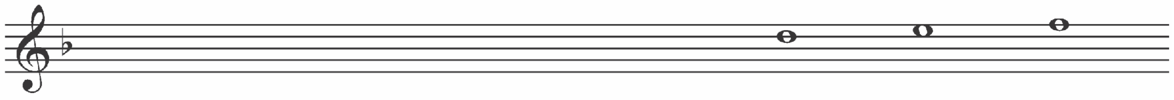

Η **Ύφεση (b)** πριν από ένα φθογγόσημο υπονοεί βάρυνση κατά ένα ημιτόνιο.

(δ) Να τραγουδήσετε την κλίμακα της Φα μείζονος.

4. Ακουστική Αξιολόγηση:

Να ακούσετε τα πιο κάτω μουσικά κομμάτια και να σημειώσετε ΝΑΙ σ' αυτά που είναι σε διμερή μορφή.

α/α	έργο	Διμερής Μορφή;
1.	Μπάρτοκ: Παιδικά κομμάτια για πιάνο αρ. 1	
2.	Τσαϊκόφκσι: Τρέπακ (ρωσικός χορός)	
3.	Σαμιώτισσα (1 στροφή)	
4.	Pandur, pandur, andanduri (Ουγγρικός χορός)	

5. Δημιουργική Εργασία

(α) Να συνθέσετε σε ζευγάρια μια μελωδία σε διμερή μορφή ||: Α :||: Β :|| (4 μέτρα + 4 μέτρα. Να υπάρχει αντίθεση μεταξύ Α μέρους και Β μέρους). Η μελωδία σας να είναι σε μέτρο 2/4 και να χρησιμοποιήσετε εκφραστικά στοιχεία της μουσικής (f, p, cresc., dim., κ.λπ.). Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΦΑ, ΣΟΛ, ΛΑ, ΣΙb, ΝΤΟ'.

(β) Να γράψετε τη σύνθεσή σας με συμβατική σημειογραφία.

(γ) Να παρουσιάσετε την εργασία σας στους συμμαθητές σας.

(δ) Να ηχογραφήσετε τις συνθέσεις σας.

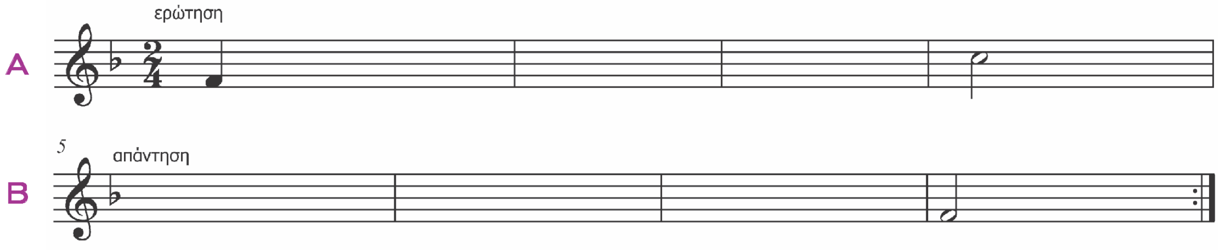

Δ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΥΦΑΙΝΩ ΚΙ ΑΛΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
3. Τί-κε-τα-κε

1. Παιχνίδι Αυτοσχεδιασμού

(α) Να επαναλαμβάνετε σύντομα ρυθμικά σχήματα / μοτίβα με δέκατα έκτα που θα σας δίνει ο καθηγητής σας **(β)** Να αυτοσχεδιάσετε σε ζευγάρια σύντομες ρυθμικές ερωτήσεις και απαντήσεις που θα περιλαμβάνουν δέκατα έκτα.

2. Αντιγραφή παρτιτούρας

Να αντιγράψετε πιο κάτω την πρώτη φράση του τραγουδιού “Στου καιρού τη ζυγαριά”:

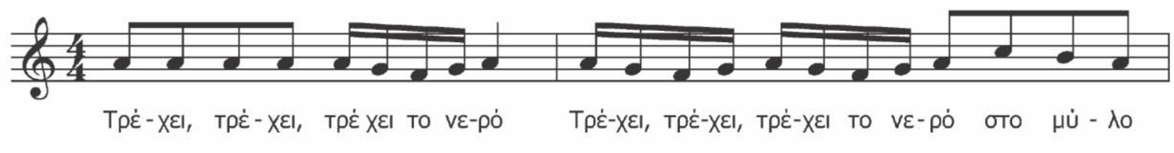

(Μουσική: Δημήτρη Παπαδημητρίου Στίχοι: Νίκου Γκάτσου)

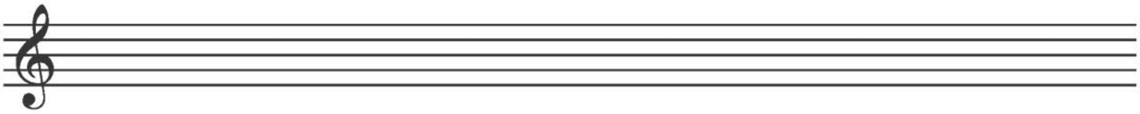

3. Ακρόαση και Μουσική Ορθογραφία

Ακούστε την πρώτη φράση του κερκυραϊκού χορού “Η πέρδικα” και συμπληρώστε πιο κάτω τις νότες που λείπουν:

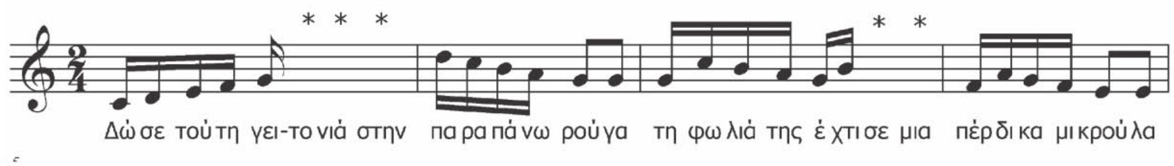

4. Μελοποίηση στίχων

(α) Να χωριστείτε σε 4 ομάδες και να μελοποιήσετε την πιο κάτω παροιμία στο ρυθμό που σας δίνεται, χρησιμοποιώντας τις νότες Ντο, Ρε, Μι, Φα, Σολ, Λα. Η τελική σας νότα να είναι Ντο. Να χρησιμοποιήσετε στις συνθέσεις σας στοιχεία έκφρασης.

(β) Να χρησιμοποιείτε την ίδια νότα, όπου υπάρχουν δέκατα έκτα.

(γ) Να παρουσιάσετε τη σύνθεσή σας στους συμμαθητές σας και να την αξιολογήσετε.

Προσέξτε: Η παροιμία ξεκινά με ελλιπές μέτρο.

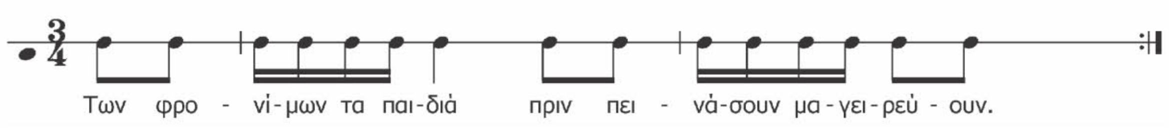

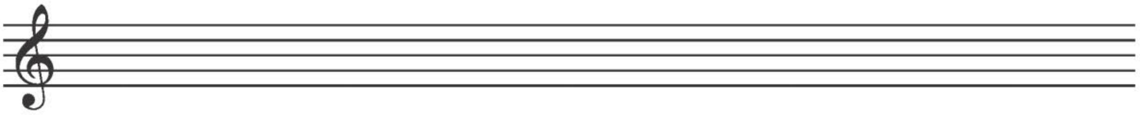

5. Ακουστική Αναγνώριση

Να ακούσετε τα πιο κάτω σύντομα αποσπάσματα και να σημειώσετε με ΝΑΙ, αυτά στα οποία υπάρχουν δέκατα έκτα:

α/α	έργο	Ναι/Οχι
1.	“Παιδιά, της Ελλάδος παιδιά”. Μουσική: Μιχάλη Σουγιούλ, Στίχοι: Μίμη Τραϊφόρου, Τραγούδι: Σοφία Βέμπο	
2.	“Ο κύκνος” από το έργο “Το καρναβάλι των ζώων” του Καμίγ Σαιν-Σανς (Camille Saint-Saens).	
3.	“Τηλλυρκώτισσα”, Παραδοσιακό Κύπρου	
4.	“Χορωδιακό των κυνηγών” από την όπερα “Ο ελεύθερος σκοπευτής” του Καρλ Μαρία φον Βέμπερ (Carl Maria von Weber)	

6. "Χελιδόνι σε κλουβί" του Μάνου Χατζιδάκι

Αφού ακούσετε την πρώτη στροφή του τραγουδιού "Χελιδόνι σε κλουβί" του Μάνου Χατζιδάκι να:

(α) κυκλώσετε τα δέκατα έκτα.

(β) προσθέσετε το τέμπο (moderato ή allegro) και σημεία έκφρασης (p, f, mf) όπου νομίζετε ότι χρειάζονται.

Χελιδόνι σε κλουβί
(Λαϊκή Αγορά)

Μουσική: Μάνου Χατζιδάκι
Στίχοι: Νίκου Γκάτσου

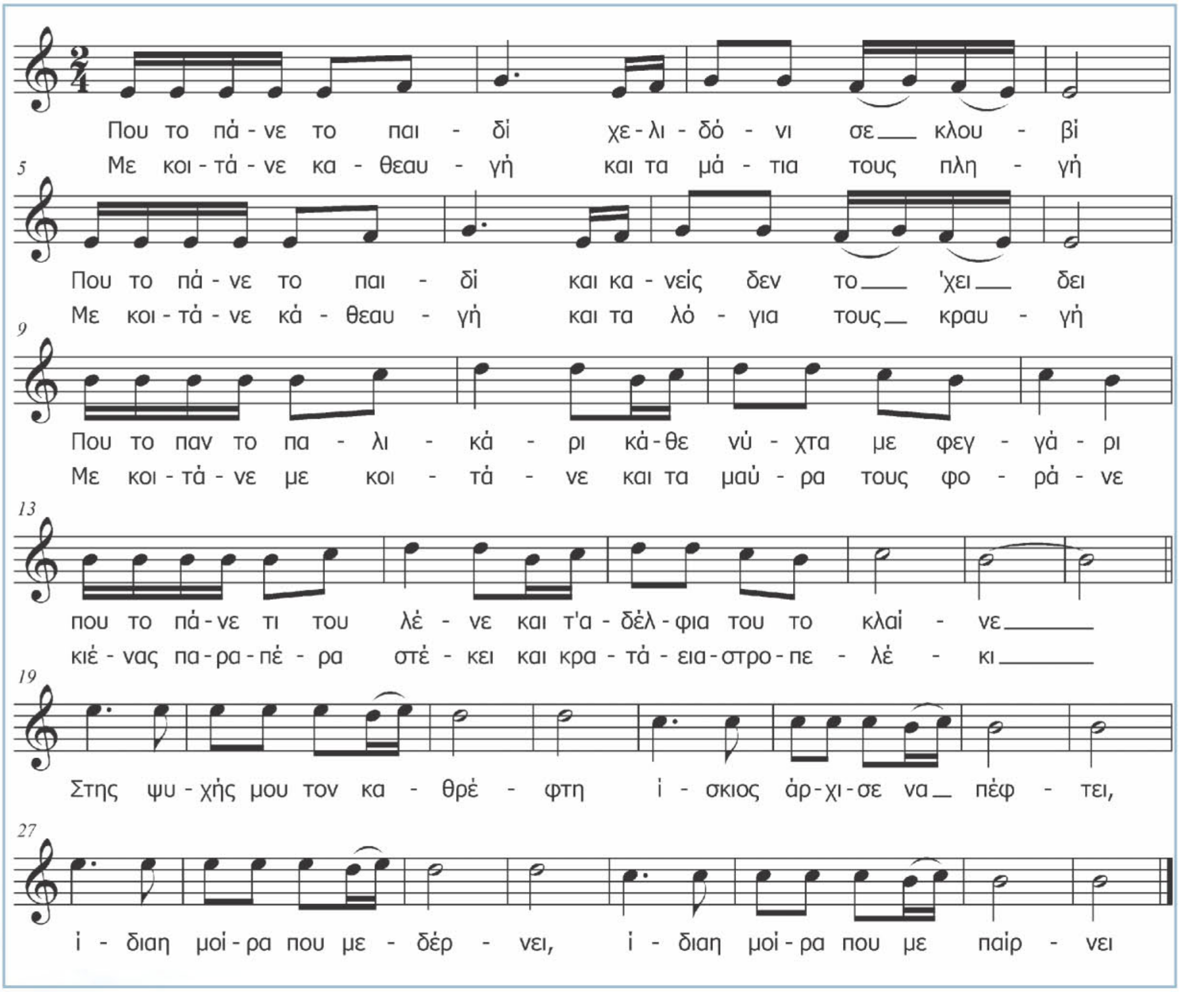

Δ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΥΦΑΙΝΩ ΚΙ ΑΛΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
4. Μουσική σε κύκλο

1. Δημιουργική Εργασία. “Ας κάνουμε το δικό μας Ροντό”

(α) Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Να δημιουργήσετε με την ομάδα σας, μια μικρή μελωδία, των τεσσάρων μέτρων, σε μέτρο 2/4. Να χρησιμοποιήσετε αξίες τετάρτων, ογδόων και δεκάτων έκτων στο ίδιο ύψος. Να συνοδεύσετε τη μελωδία σας με μουσικά όργανα τάξης. Να χρησιμοποιήσετε χρωματισμούς, legato-staccato και σημεία επανάληψης, για να εκτελέσετε τη μελωδία σας δύο φορές.

Α ομάδα. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΝΤΟ, ΡΕ, ΜΙ, ΦΑ, ΣΟΛ, για να συνθέσετε το Θέμα Α. Η μελωδία σας να τελειώνει με τη νότα ΝΤΟ.

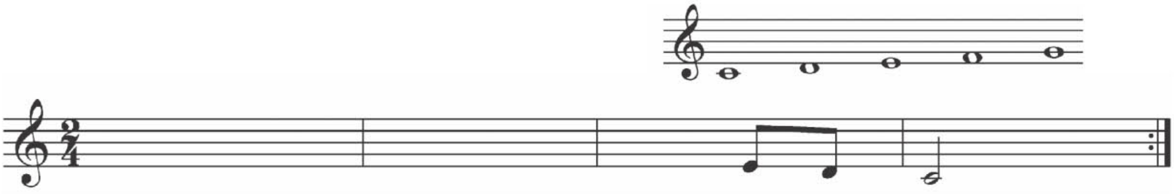

Β ομάδα. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΣΟΛ, ΛΑ, ΣΙ, ΝΤΟ1, ΡΕ1, για να συνθέσετε το πρώτο Επεισόδιο (Β).

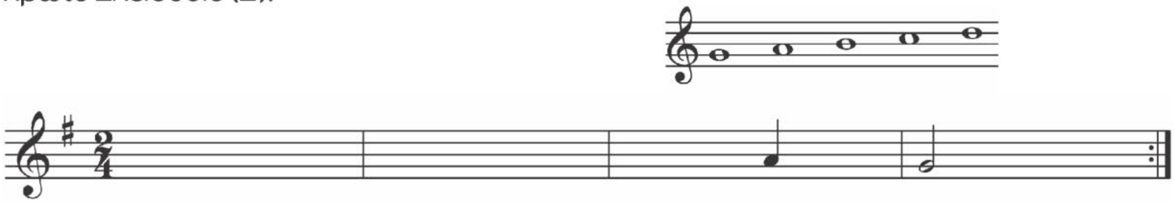

Γ ομάδα. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΜΙ, ΛΑ, ΣΙ, ΝΤΟ, ΡΕ, για να συνθέσετε το δεύτερο Επεισόδιο (Γ).

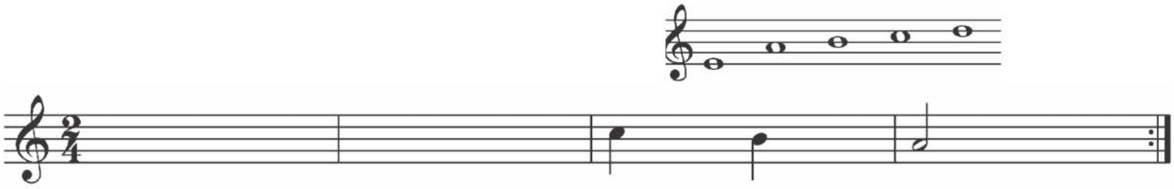

Δ ομάδα. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΦΑ, ΣΟΛ, ΛΑ, ΣΙ ύφεση, ΝΤΟ, για να συνθέσετε το τρίτο Επεισόδιο (Δ).

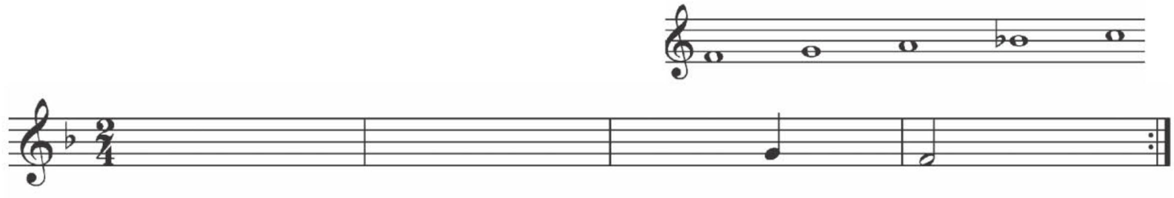

(α) Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Να δημιουργήσετε με την ομάδα σας, μια μικρή μελωδία, των τεσσάρων μέτρων, σε μέτρο 2/4. Να χρησιμοποιήσετε αξίες τετάρτων, ογδόων και δεκάτων έκτων στο ίδιο ύψος. Να συνοδεύσετε τη μελωδία σας με μουσικά όργανα τάξης. Να χρησιμοποιήσετε χρωματισμούς, legato-staccato και σημεία επανάληψης, για να εκτελέσετε τη μελωδία σας δύο φορές.

Α ομάδα. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΝΤΟ, ΡΕ, ΜΙ, ΦΑ, ΣΟΛ, για να συνθέσετε το Θέμα Α. Η μελωδία σας να τελειώνει με τη νότα ΝΤΟ.

2. Να απαντήσετε τα πιο κάτω:

Β ομάδα. Να χρησιμοποιήσετε τις νότες ΣΟΛ, ΛΑ, ΣΙ, ΝΤΟ1, ΡΕ1, για να συνθέσετε το πρώτο Επεισόδιο (Β).

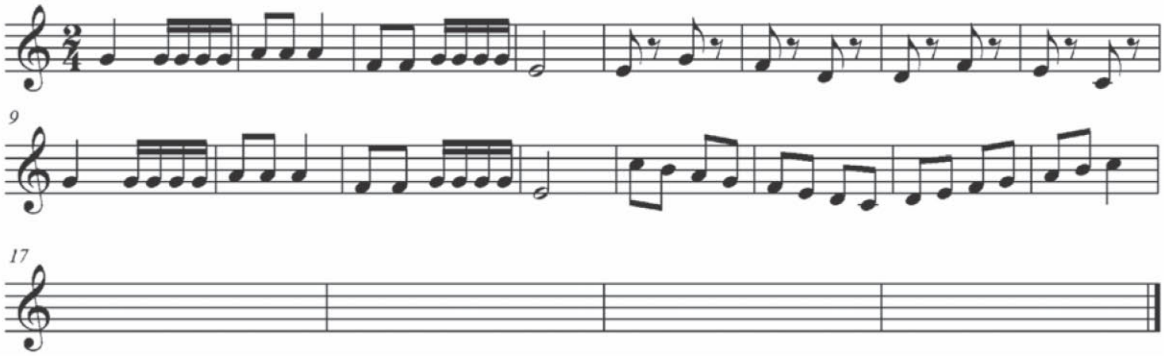

3. Να απεικονίσετε με ζωγραφιές ή γεωμετρικά σχέδια τη μορφή του "Ροντό"

Ε΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΤΑΞΙΔΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
1 α. Ταξίδι στο παρελθόν 1

1. Ομοιότητες / Διαφορές

Θα ακούσετε τον Ύμνο "Δόξα στ' όνομά Του" του Φραντς Σούμπερτ και το "Εντελβάϊς" του Richard Rodgers. Να σημειώσετε τις ομοιότητες και τις διαφορές:

Ομοιότητες και διαφορές			
α/α	Έργα	"Δόξα στ' όνομά Του" του Φραντς Σούμπερτ	"Εντελβάϊς" του Richard Rodgers
1.	Μέτρο		
2.	Είδος		
3.	Χορωδία/σόλο		
4.	Όργανα/Συνοδεία		
5.	Χώρα		
6.	Εποχή		

2. Δημιουργική Εργασία

(α) Να μελοποιήσετε το πιο κάτω δίστιχο, σε τριμερές μέτρο, στην κλίμακα της Σολ μείζονος:

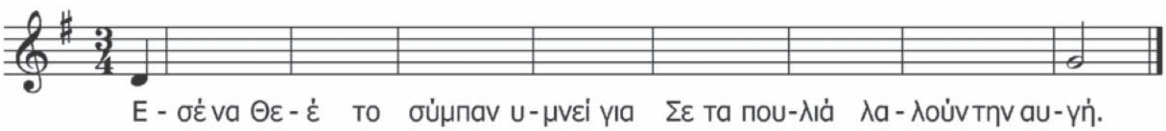

(β) Να χρησιμοποιήσετε όλες ή μερικές από τις πιο κάτω νότες της κλίμακας της Σολ μείζονος:

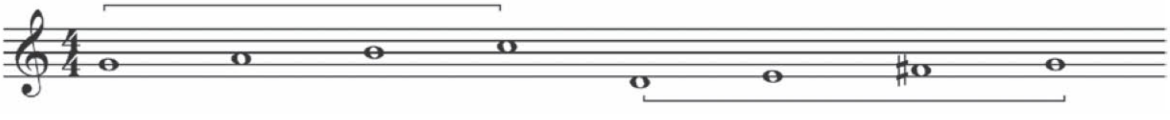

(γ) Να χρησιμοποιήσετε σημεία έκφρασης (piano, pianissimo, forte, fortissimo, crescendo, diminuendo).

(δ) Να προσθέσετε στη σύνθεσή σας συνοδεία με το ρυθμικό σχήμα των 3/4, όπως λέμε, 'ουμ-τσα-τσα'.

(ε) Να παρουσιάσετε στις υπόλοιπες ομάδες την εργασία σας και να αξιολογήσετε τη σύνθεσή σας, όπως και τις συνθέσεις των συμμαθητών σας.

3. Ακουστική Αναγνώριση

Ποια από τα πιο κάτω ακουστικά αποσπάσματα είναι σε τριμερές μέτρο; Γράψτε ΝΑΙ στο σωστό.

α/α	έργο	Ναι/Οχι
1.	Άστα τα μαλάκια σου (Μουσική: Μιχάλης Σουγιούλ Στίχοι: Αλέκος Σακελλάριος & Γιαννακόπουλος Χρήστος).	
2.	Πιανίστες από το έργο "Το καρναβάλι των ζώων" του Καμίγ Σαιν-Σανς (Camille Saint-Saens).	
3.	Ρομάντζα, Ισπανικό Παραδοσιακό.	
4.	Θερινά Σινεμά του Λουκιανού Κηλαϊδόνη.	

4. Σημειογραφία

Να αντιγράψετε πιο κάτω, τις δύο πρώτες φράσεις του ύμνου "Δόξα στ' όνομά Του" από τη Γερμανική Λειτουργία του Φραντς Σούμπερτ (βλ. Βιβλίο Μαθητή).

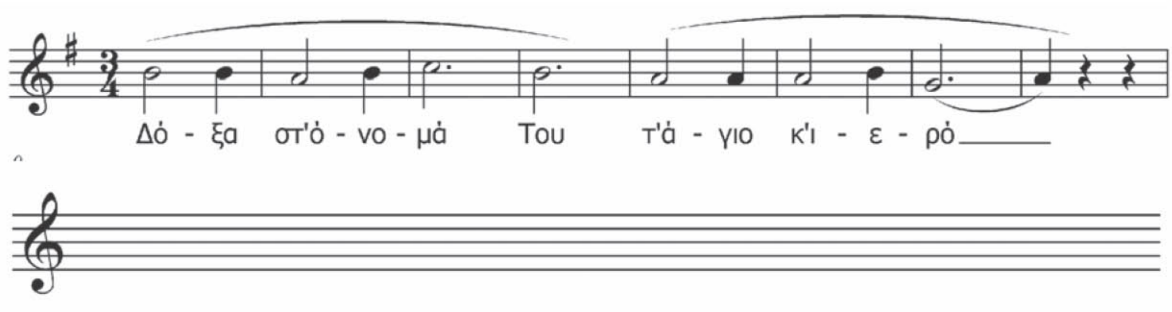

5. Σταυρόλεξο

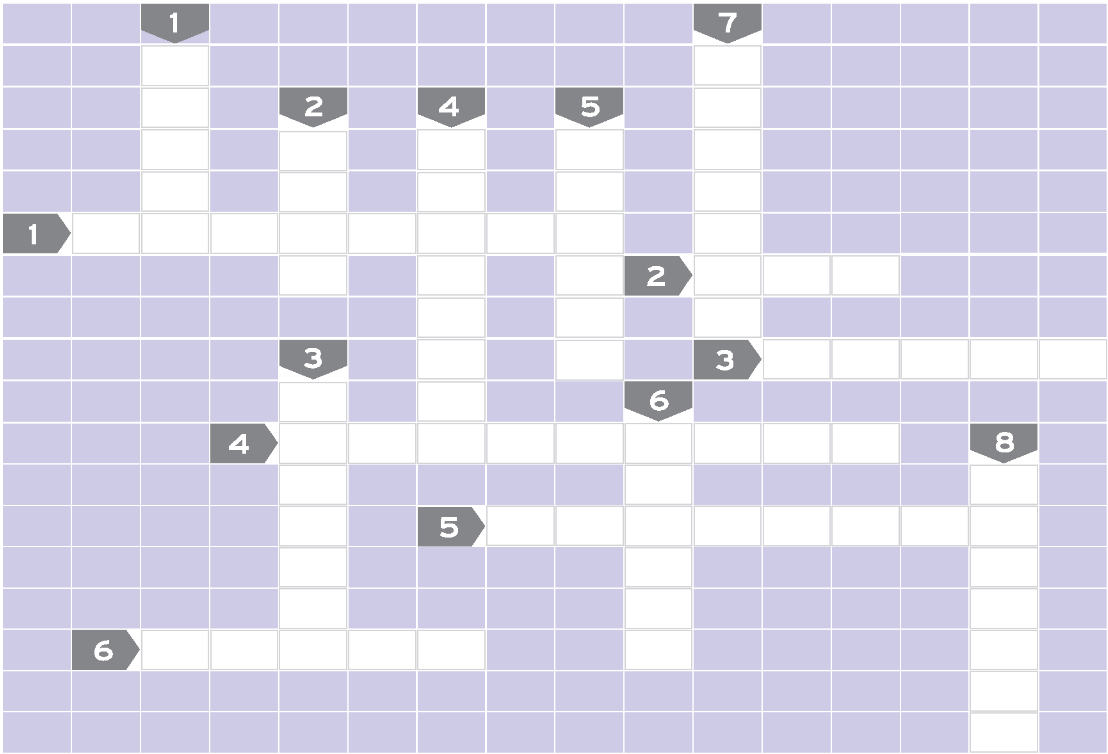

Οριζόντια

1. Γερμανική .... Έργο του Σούμπερτ.
2. Νότα.
3. FINE στα Ελληνικά.
4. Λουλούδι των Άλπεων.
5. Βαθμιαία αύξηση του ήχου..
6. Απαλά/ σιγανά, στα Ιταλικά.

Κάθετα

1. Δυνατά, στα Ιταλικά.
2. Χαμηλές γυναικείες φωνές.
3. Η .... της ευτυχίας.
4. Αυστριακός συνθέτης.
5. Υπάρχει και εκκλησιαστικό ...
6. Πρωτεύουσα της Αυστρίας.
7. Υψίφωνος.
8. Αμερικανός συνθέτης, στενός συνεργάτης του Χάμμερστάιν.

6. Έρευνα

Να κάνετε μια μικρή έρευνα στο διαδίκτυο ή αλλού, για να βρείτε τραγούδια άλλων χωρών που αναφέρονται σε λουλούδια.

....

....

....

Ε΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΤΑΞΙΔΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
1 β. Ταξίδι στο παρελθόν 2

1. Ακουστική αναγνώριση της Τριμερούς Μορφής

Αφού ακούσετε τους πιο κάτω χορούς από τη Σουίτα Μπαλέτου "Καρυοθραύστης" του Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι (Piotr Ilych Tchaikovsky) να σημειώσετε με ΝΑΙ αυτούς που είναι γραμμένοι σε Τριμερή Μορφή και με ΟΧΙ αυτούς που δεν είναι σε Τριμερή Μορφή. Τα βασικά θέματα για τον κάθε χορό βρίσκονται πιο κάτω:

α/α	έργο	Ναι/Οχι
1.	Κινέζικος Χορός	
2.	Χορός της ζαχαρένιας νεράιδας	
3.	Τρέπακ (ρωσικός χορός)	

1. Κινέζικος Χορός

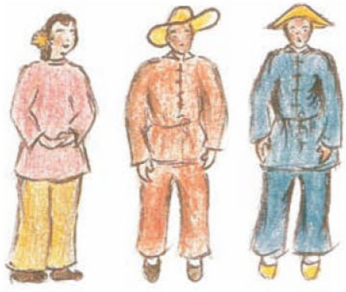

Το χορό αυτό αποδίδουν ένας Κινέζος και δύο Κινέζες πίνοντας τσάι. Η μελωδία παίζεται πρώτα από το φλάουτο και έπειτα από το πίκολο. Στο απόσπασμα αυτό ακούονται επίσης δύο φαγκότα, τα βιολοντσέλα, τα κοντραμπάσα σε πιτσικάτο και το γκλόνκεσπίλ.

ΘΕΜΑ

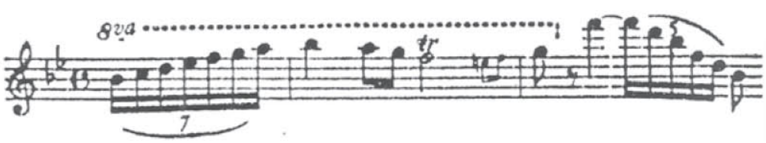

Πίκολο

Μια μικρογραφία του κανονικού φλάουτου, περίπου στο μισό του (χωράει στην τσέπη του εκτελεστή). Παίζεται με τον ίδιο τρόπο, όπως το κανονικό φλάουτο (πλάγια) και ακούγεται μια οκτάβα ψηλότερα απ' αυτό.

2. Χορός της ζαχαρένιας νεράιδας

Ο Τσαϊκόφσκι σ' αυτό το χορό δίνει τη μελωδία στην τσελέστα (βλ. Β΄ενότητα, μαθ.2β), ένα μουσικό όργανο που πρωτοάκουσε στο Παρίσι, με ουράνιο γλυκύ ήχο. Η μελωδία συνοδεύεται με 'πιτσικάτο' από τα έγχορδα της ορχήστρας. Η απαντητική μελωδία δίνεται από το μπάσο κλαρινέτο.

Μπάσο κλαρινέτο

Η έκτασή του είναι μια οκτάβα πιο χαμηλά από αυτή του συνηθισμένου κλαρινέτου και διαφέρει κάπως ως προς το σχήμα, επειδή η χαμηλότερη άκρη του στρέφεται προς τα πάνω και καταλήγει σε καμπάνα, ενώ η ψηλότερη άκρη του συνεχίζεται σε σωλήνα που λυγίζει προς τα κάτω, ώστε να φτάνει στο στόμα του εκτελεστή. Παράγει τον ήχο με μια καλαμένια γλωσσίδα, η οποία διακόπτει περιοδικά τη ροή του αέρα, που κινείται μέσα σε ένα ραμφοειδές επιστόμιο (μπουκίνο).

Θέμα Α

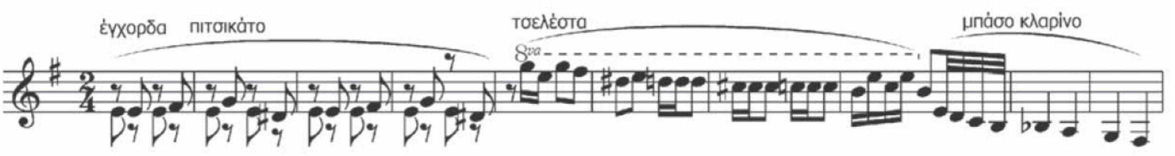

Πιτσικάτο (ιτ. Pizzicato). Οδηγία στους εκτελεστές εγχόρδων να παράγουν τους φθόγγους με τσίμπημα της χορδής και όχι με το δοξάρι. Ο τρόπος παραγωγής του ήχου προσομοιάζει με τον τρόπο που παράγεται ο ήχος της κιθάρας και της άρπας.

Θέμα Β

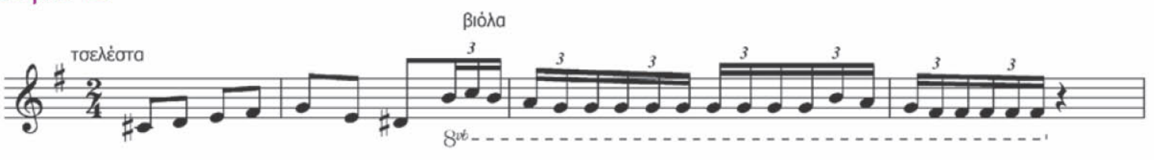

3. Ρωσικός χορός “Τρέπακ”

Ο Ρωσικός χορός "Τρέπακ" από τη Σουίτα μπαλέτου "Καρυοθραύστης" του Πιότρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι εκφράζει την εθνικότητα του συνθέτη. Είναι γρήγορος και πολύ εντυπωσιακός. Χρησιμοποιείται όλη η συμφωνική ορχήστρα και οι χορευτές επιδεικνύουν την ικανότητα και τη δεξιοτεχνία τους. Είναι γραμμένος σε Τριμερή Μορφή.

Μέρος Α

Θέμα Α

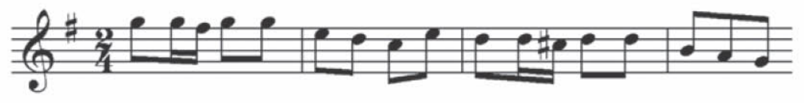

Μεσαίο μέρος Β

Θέμα Β

2. Δημιουργική Εργασία

(α) Να συνεργαστείτε με μια άλλη ομάδα, και να δημιουργήσετε το δικό σας έργο σε Τριμερή Μορφή. Π.χ.

Α ομάδα - Α μέρος του έργου	Γ ομάδα - Α μέρος του έργου
Β ομάδα - Β μέρος του έργου	Δ ομάδα - Β μέρος του έργου
Α ομάδα - Α μέρος του έργου	Γ ομάδα - Α μέρος του έργου

(β) Το Β μέρος του έργου θα πρέπει να είναι αντίθετο ως προς το Α μέρος:

Α ΜΕΡΟΣ (ΟΜΑΔΕΣ Α και Γ)

- Βηματική, ως επί το πλείστον, μελωδία που να περιλαμβάνει δέκατα έκτα.
- Να χρησιμοποιήσετε σημεία έκφρασης (piano, pianissimo, crescendo) και να προσθέσετε στη σύνθεσή σας συνοδεία με μελωδικά και ρυθμικά όργανα τάξης.
- Να χρησιμοποιηθούν οι νότες Ρε, Μι, Φα#, Σολ, Λα:
- Να τελειώσετε με τη νότα **Σολ.**

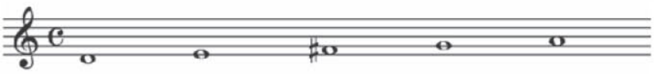

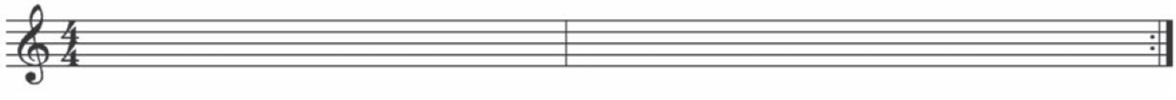

Β ΜΕΡΟΣ (ΟΜΑΔΕΣ Β και Δ)

- Η μελωδία να κινείται με πηδήματα και να περιλαμβάνει τέταρτα, όγδοα και μισά.
- Να χρησιμοποιήσετε σημεία έκφρασης (forte, fortissimo, diminuendo) και να προσθέσετε στη σύνθεσή σας συνοδεία με μελωδικά και ρυθμικά όργανα τάξης.
- Να χρησιμοποιηθούν οι νότες Σολ, Λα, Σι, Ντο', Ρε': "
- Να τελειώσετε με τη νότα **Ρε**'.

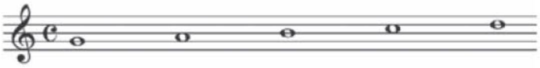

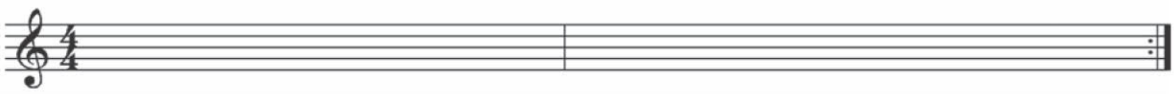

(γ) Να παρουσιάσετε στις υπόλοιπες ομάδες την εργασία σας και να αξιολογήσετε τη σύνθεσή σας, όπως και τις συνθέσεις των συμμαθητών σας.

ΚΙ ΑΛΛΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ.

3. Από τους πιο κάτω συνδυασμούς διαλέξτε και υπογραμμίστε εκείνον που συμβολίζει την Τριμερή Μορφή:

(α) ΑΑΒΒ (β) ΒΓΔ (γ) ΑΒΑΓΑΔΑ (δ) ΑΑΒΑ'

4. Να απεικονίσετε με ζωγραφιές ή γεωμετρικά σχέδια την Τριμερή μορφή.

5. Ακούσατε τον "κινέζικο χορό", το "χορό της Ζαχαρένιας Νεράϊδας" και το ρωσικό χορό "Τρεπάκ" από τη Σουίτα Μπαλέτου 'Καρυοθραύστης' του Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι. Ποιος χορός σας άρεσε περισσότερο και γιατί;

....

....

....

....

6. Να επιλέξετε από το διαδίκτυο τη χορογραφία που προτιμάτε για το Ρωσικό Χορό "Τρεπάκ" ή το Χορό των αυλών από το μπαλέτο "Καρυοθραύστης" του Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι (Piotr Ilyich Tchaikovsky).

Ε΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΤΑΞΙΔΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
2. Στη χώρα του παραμυθιού

1. Δημιουργική εργασία

Να εργαστείτε στις ομάδες σας:

(α) να διαβάσετε προσεκτικά το πιο κάτω κείμενο.

> Στην περσινή καλοκαιρινή κατασκήνωση στην Κρήτη, επισκεφθήκαμε, επιτέλους, το φαράγγι της Σαμαριάς. Έπειτα από πολλές ώρες περπάτημα στο πανέμορφο φαράγγι, ένιωθα κούραση αλλά και αισθήματα δέους και ικανοποίησης. Ο ήχος του νερού με συντρόφευε, ώσπου άρχισα να ακούω δίπλα μου περίεργους ήχους και ο φόβος μου ότι θα συναντούσα τους καλικάντζαρους από τα παραμύθια της γιαγιάς μου ζωντάνεψε. Ξαφνικά, συνειδητοποίησα ότι όχι μόνο εγώ, αλλά όλοι γύρω μου άρχισαν να φοβούνται. Όλοι αρχίσαμε να τρέχουμε με δυσκολία, κοιτώντας πίσω τις σκιές από τα ψηλά δέντρα και τα παιχνίδια που έκανε το φως μέσα στο φαράγγι. Όταν τελικά αποκάμαμε, σταματήσαμε στο νερό για μια ανάσα. Τελείως αυθόρμητα κάποιος από μας άρχισε να τραγουδά και χωρίς να το καταλάβουμε όλοι τον ακολουθήσαμε, ίσως από το φόβο μας. Το τραγούδι έφερε και το χορό και ξαφνικά αντιληφθήκαμε ότι ανάμεσά μας προστέθηκαν και οι σκιές που μας κυνηγούσαν και τις οποίες φοβόμασταν. Ήταν τα παιδιά από τη διπλανή κατασκήνωση που είχαν σκηνοθετήσει τη μικρή μας περιπέτεια.
>
> *Κείμενο: Άντρη Χατζηγεωργίου-Λυμπουρή*

(β) να βασιστείτε στο κείμενο και να δημιουργήσετε μια ηχοεικόνα ή ηχοϊστορία, στην οποία να υπάρχουν εναλλαγές στην ταχύτητα, την ένταση, τον τονισμό κ.λπ.

(γ) να γράψετε τη σύνθεσή σας με συμβατική σημειογραφία.

(δ) να παρουσιάσετε στην υπόλοιπη τάξη τη σύνθεσή σας και να σχολιάσετε εποικοδομητικά τις συνθέσεις σας και τις συνθέσεις των συμμαθητών σας.

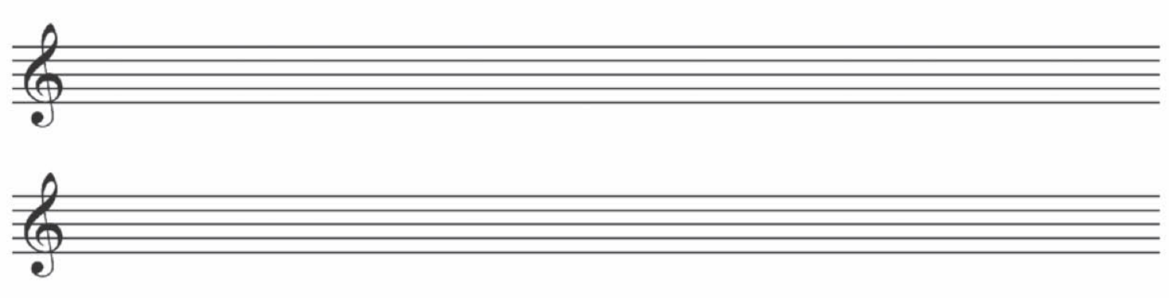

2. Ακουστική αναγνώριση

Να ακούσετε τα πιο κάτω αποσπάσματα και να συμπληρώσετε τον πίνακα:

Έργα	Επιτάχυνση (Accelerando)	a tempo	Επιβράδυνση (Rallentando)	Όργανα /φωνές
Γιόζεφ και Γιόχαν Στράους ο ΙΙ (Joseph και Johann Strauss II): Pizzicato Polka, opus 234 (απόσπασμα)				
Μπραμς, Γιοχάνες (Johannes Brahms): Ουγγρικός χορός αρ. 5. (απόσπασμα)				
Καλίνκα, λαϊκό ρωσικό τραγούδι				

3. Μικρή έρευνα

Να ερευνήσετε στο Διαδίκτυο ή σε άλλες πηγές, για να βρείτε περισσότερες πληροφορίες για παραδόσεις αναφορικά με τους καλικάντζαρους σε άλλες χώρες και εποχές: Τρολλς (Σκανδιναυϊκές χώρες), Καλικάνζαροι (Ελλάδα, Κύπρος, Ρωσία), Πάνας και οι Σάτυροι (Αρχαία Ελλάδα), Φαύνος (Γαλλία), Goblins /Νάνοι (Ιρλανδία) κ.λπ.

....

....

....

....

....

....

....

....

ΣΤ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΧΟΡΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
1α. Χορεύω Ελληνικά 1 - Καλαματιανός

1. Το Παιχνίδι των παροιμιών σε ρυθμό Καλαματιανού

(α) Να επαναλαμβάνετε, σαν ηχώ, παροιμίες σε ρυθμικά σχήματα, σε μέτρο 7/8, που θα σας δίνει ο καθηγητής σας. Στη συνέχεια, με τη βοήθεια του καθηγητή σας, χωρισμένοι σε ομάδες να εκτελείτε τις παροιμίες, ταυτόχρονα, ως οστινάτο, χρησιμοποιώντας το σώμα ως κρουστό όργανο. **(β)** Να χρησιμοποιήσετε τις νότες Μι, Φα, Σολ# και Λα της λα ελάσσονος αρμονικής για να αυτοσχεδιάσετε χρησιμοποιώντας ρυθμικά σχήματα σε μέτρο 7/8. Ενώ αυτοσχεδιάζετε με τη σειρά, μερικοί μαθητές να εκτελούν, ταυτόχρονα, ένα μπορντούν (νότες ΛΑ και ΜΙ, ταυτόχρονα) στο ρυθμό του καλαματιανού.

2. Σχηματισμός της κλίμακας Λα ελάσσονος αρμονικής

(α) Να κυκλώσετε μια μόνο φορά, κάθε νότα του πρώτου μέρους του τραγουδιού "Καλότυχα είναι τα βουνά".

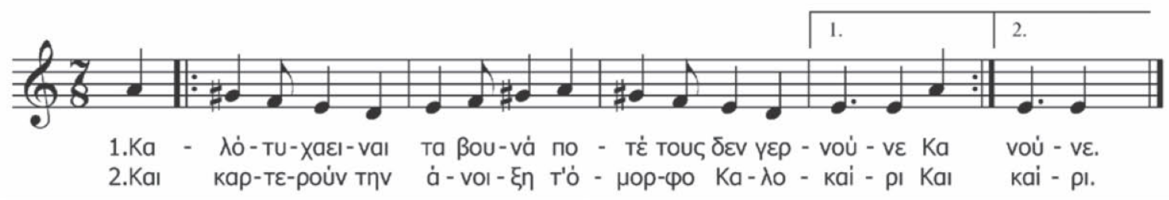

(β) Να χρησιμοποιήσετε τις νότες που κυκλώσατε, πιο πάνω, σε ολόκληρα, για να συμπληρώσετε την ανιούσα κλίμακα της Λα ελάσσονος αρμονικής. Σας δίνονται οι πρώτες τρεις νότες της κλίμακας. Προσέξετε, να γράφετε την κάθε νότα σε σχήμα οβάλ.

(γ) Να σημειώσετε με μικρές καμπύλες τους τόνους και τα ημιτόνια. Προσέξτε το τριημιτόνιο.

(δ) Να τραγουδήσετε την κλίμακα της Λα ελάσσονος αρμονικής.

3. Σύγκριση δύο παραδοσιακών τραγουδιών

Να συγκρίνετε τα δύο δημοτικά τραγούδια “Καλότυχα είναι τα βουνά” και “Μήλο μου κόκκινο” σημειώνοντας τη σωστή απάντηση πιο κάτω:

	Καλότυχα είναι τα βουνά	Μήλο μου κόκκινο
Κλίμακα:		
Μείζων/ ελάσσων αρμονική		
Υπάρχει Τριημιτόνιο;		
Μέτρο		
Ρυθμός		
Χαρακτήρας		

4. Δημιουργική Εργασία. "Ας δημιουργήσουμε το δικό μας Καλαματιανό"

Να χωριστείτε σε ομάδες, για να δημιουργήσετε ένα καλαματιανό σκοπό στη λα ελάσσονα αρμονική:

(α) Η σύνθεσή σας να είναι γραμμένη σε μέτρο 7/8 και να αποτελείται από 4 μέτρα: μια μουσική ερώτηση (2 μέτρα) και μια μουσική απάντηση (2 μέτρα).

(β) Να χρησιμοποιήσετε το τριημιτόνιο και τις νότες Ρε, Μι, Φα, Σολ#, Λα, Σι, Ντο':

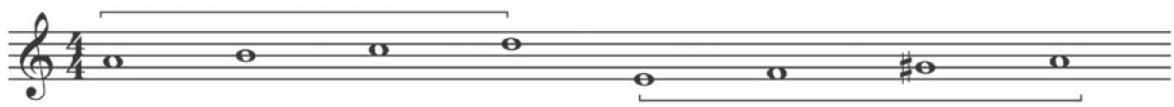

(γ) Να συνοδεύσετε τη σύνθεσή σας με τη νότα Μι (όπως φαίνεται πιο κάτω) καθώς και με κρουστά όργανα τάξης και να την παρουσιάσετε στην τάξη σας.

(δ) Να αξιολογήσετε τη σύνθεσή σας και αυτή των συμμαθητών σας.

(ε) Να ηχογραφήσετε την εργασία σας στον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή.

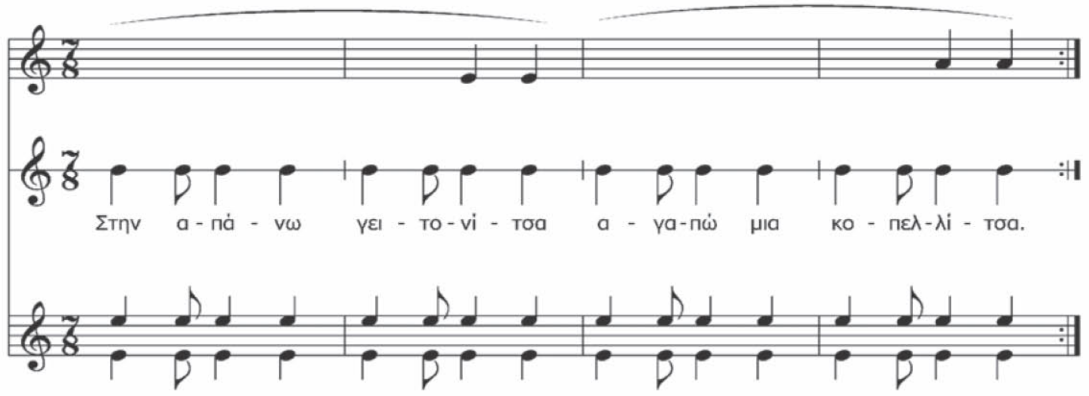

5. Έρευνα στο διαδίκτυο

Να ερευνήσετε το διαδίκτυο, για να βρείτε πληροφορίες σχετικές με σύγχρονους Έλληνες συνθέτες, οι οποίοι χρησιμοποιούν στα έργα τους το ρυθμό του Καλαματιανού.

ΣΤ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΧΟΡΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
1β. Χορεύω Ελληνικά 2 -Τσάμικος

1. Παιχνίδι Αυτοσχεδιασμού

(α) Να σταθείτε σε κύκλο χωρισμένοι σε ομάδες και να επαναλαμβάνετε ρυθμικά μοτίβα που θα σας δίνει ο καθηγητής σας.

(β) Με την καθοδήγηση του καθηγητή σας να δημιουργήσετε ένα είδος ρυθμικής συνοδείας σε ρυθμό τσάμικο.

(γ) Πάνω από τη συνοδεία που δημιουργήσατε να αυτοσχεδιάζετε με τη σειρά, δικές σας απαντητικές ρυθμικές φράσεις σ' αυτές που σας δίνει ο καθηγητής σας. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

- Τα ονόματά σας, ρυθμικά
- Ρυθμικές φράσεις με την τεχνική "χιπ-χοπ"

2. Ακουστική αναγνώριση

Να αναγνωρίσετε σε ποιες από τις πιο κάτω ακροάσεις υπάρχει ο τσάμικος ρυθμός:

Έργο	Ναι	Όχι
"Ένα νερό κυρά Βαγγελιώ"		
"Ένας αητός", Ελληνικό Παραδοσιακό		
Ελληνικό Παραδοσιακό Κυκλαδίτικο τραγούδι του γάμου.		
"Συνεφιασμένη Κυριακή" του Βασίλη Τσιτσάνη		
"Ο Μύθος" του Μάνου Χατζιδάκι		

3. Εργασία στο διαδίκτυο

Να εργαστείτε στο διαδίκτυο για:

(α) Να βρείτε πληροφορίες για το κλαρινέτο και να επιλέξετε ένα μουσικό κομμάτι που σας αρέσει.

(β) Να συγκρίνετε το κλαρινέτο με το παραδοσιακό κλαρίνο.

(γ) Να παρουσιάσετε στην τάξη την εργασία σας.

ΣΤ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΧΟΡΕΥΩ ΜΕ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
2. Χορεύω ευρωπαϊκά - Βαλς

1. Δημιουργική Εργασία. "Ένα βιεννέζικο πάρτι του 19ου αιώνα"

Ας δημιουργήσουμε ένα βιεννέζικο πάρτι του 19ου αιώνα. Φανταστείτε την ατμόσφαιρα που δημιουργείται σε ένα τέτοιο πάρτι στις στολισμένες αίθουσες χορού, με τους πολυελαίους, τους καθρέφτες, τις κυρίες με τα μακριά φορέματα εποχής, τον ήχο των ποτηριών, την ορχήστρα να εκτελεί διάφορα μινουέτα, βαλς και πόλκες και τα ζευγάρια να στροβιλίζονται στο ρυθμό τους.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΒΑΛΣ

(α) Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες:

Ομάδες Α και Β. Να συνθέσετε ένα μικρό βαλς. Να προσθέσετε μια απλή συνοδεία και σημεία έκφρασης και να το εκτελέσετε με μουσικά όργανα τάξης.

Ομάδες Γ και Δ. Να δημιουργήσετε μια χορογραφία για τη μουσική των συμμαθητών σας. Να σκεφτείτε διαφορετικές κινήσεις για την Εισαγωγή, τη μελωδία Α, τη μελωδία Β και την Coda.

(β) Να παρουσιάσετε ενορχηστρωμένη τη σύνθεση και τη χορογραφία σας στην τάξη, σε ανάλογη ατμόσφαιρα, με σκοπό να ζωντανέψετε το κλίμα της εποχής.

Εισαγωγή

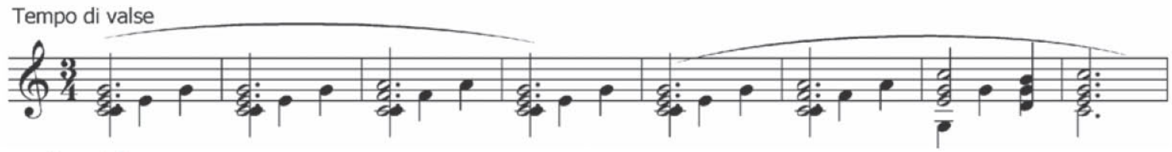

Μελωδία Α

Μελωδία Β

Coda (Επίλογος)

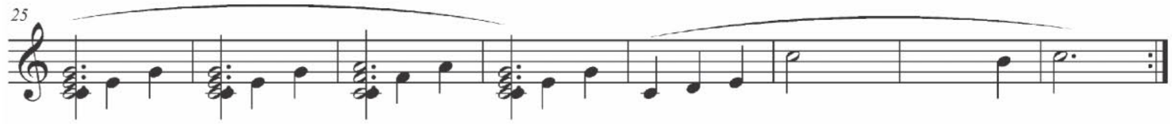

Ζ΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΑΣ ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΙΑ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ (2)

1. Δημιουργική Εργασία

1. (α) Να χωριστείτε σε 4 ομάδες και να χρησιμοποιήσετε μουσικά όργανα τάξης και φωνές με διάφορους τρόπους εκτέλεσης, για να περιγράψετε με ήχους τις πιο κάτω εικόνες.

(β) Χρησιμοποιείστε στο έργο σας τις ιδιότητες του ήχου: ταχύτητα-ρυθμική αγωγή (accelerando, rallentando, a tempo) και ένταση (crescendo και diminuendo).

(γ). Γράψετε με προσωπική σημειογραφία τη σύνθεσή σας.

Ομάδα Α. Ένα άλογο που καλπάζει. Στεκόμαστε στην άκρη ενός πολύ μεγάλου καταπράσινου λιβαδιού. Από μακριά βλέπουμε ένα άλογο να καλπάζει ήρεμα. Ύστερα αρχίζει να επιταχύνει τον καλπασμό του και να έρχεται προς το μέρος μας. Το άλογο καλπάζει όλο και πιο γρήγορα, πιο γρήγορα, μας πλησιάζει, περνά από μπροστά μας με ταχύτητα. Διατηρεί ένα σταθερό ρυθμό. Αρχίζει να απομακρύνεται ελαττώνοντας τον καλπασμό του. Τέλος, παρακολουθούμε το άλογο να σταματά και να στέκει ακίνητο.

Ομάδα Β. Απογείωση αεροπλάνου. Είμαστε σ' ένα αεροπλάνο, για να ταξιδεύσουμε από την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη. Το αεροπλάνο κινείται αργά, κάνει επιτάχυνση και απογειώνεται. Πετά στον ουρανό με μια σταθερή ταχύτητα. Φτάνει πάνω από το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης. Αρχίζει να πετά πιο χαμηλά και ελαττώνει ταχύτητα. Προσγειώνεται ομαλά και σταματά εντελώς.

Ομάδα Γ. Μοτοσικλέτα. Η αδελφή μου αγόρασε μια όμορφη κόκκινη μηχανή, για να πηγαίνει γρήγορα στη δουλειά της. Όταν την έφερε στο σπίτι ανέβηκα κι εγώ πάνω, για να με πάει βόλτα. Με το γύρισμα του μοχλού, η μηχανή πήρε μπρος. Ξεκινήσαμε αργά-αργά και μόλις ένοιωσε σίγουρη για τον εαυτό της, άρχισε να οδηγεί με άνεση χωρίς φόβο. Έτρεχε σταθερά, μέχρι που κάναμε το γύρο του τετραγώνου. Όταν φάνηκε το σπίτι μας, η αδελφή μου έκοψε ταχύτητα και αργά-αργά σταματήσαμε στην πιλοτή της πολυκατοικίας μας.

Ομάδα Δ. Τρένο. Το σπίτι του Γιάννη είναι κοντά στο σταθμό του Θησείου. Πολλές φορές που τον επισκέπτομαι χαζεύουμε τα τρένα που περνάνε από το σταθμό. Έρχονται με φόρα από το Μοναστηράκι και μόλις πλησιάσουν κόβουν ταχύτητα σταδιακά μέχρι που σταματάνε. Φορτώνουν και ξεκινάνε συνεχίζοντας το ταξίδι τους, αργά-αργά επιταχύνοντας. Μόλις πιάσουν ταχύτητα χάνονται στο τούνελ.

2. Ακουστική Αναγνώριση 1

α/α	ΕΡΓΟ	ΜΕΤΡΟ Διμερές Τριμερές Μέτρο 7/8	ΧΟΡΟΣ Καλαματιανός Τσάμικος Βαλς, Συρτάκι
1.	Γιόχαν Στράους Ι: "Απόνχοι από τη Λώρε-λάι του Ρήνου" (Lorelei Rhein Klange).		
2.	Σαμιώτισσα		
3.	Μάνου Χατζιδάκι: "Ο Μύθος"		
4.	Μίκη Θεοδωράκη: Φινάλε από το έργο "Ζορμπάς ο Έλληνας"		

3. Ακουστική Αναγνώριση 2

Ακούστε τα πιο κάτω αποσπάσματα και αναγνωρίστε αν είναι γραμμένα σε μείζονα ή ελάσσονα κλίμακα:

α/α	Ακουστικό παράδειγμα	μείζων	ελάσσων
1.	Brahms, Ουγγρικός Χορός Αρ. 5		
2.	Haydn, βασικό θέμα "Συμφωνία της Εκπλήξεως" ΙΙ κίνηση.		
3.	Καράβι-Καραβάκι, δημοτικό		
4.	Μίκη Θεοδωράκη, "Βασίλεψες αστέρι μου"		

4. Σημειογραφία

Ακούστε τα πιο κάτω αποσπάσματα και αναγνωρίστε το είδος του μέτρου και το είδος του χορού:

Να χωρίσετε, στα πιο κάτω παραδείγματα, τα μέτρα με διαστολές:

(α)

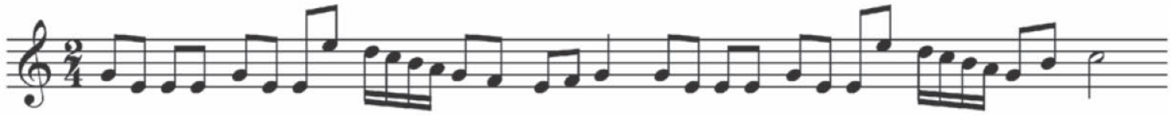

(Θέμα από το "Τουρκικό Εμβατήριο" από το έργο "Τα ερείπια των Αθηνών" του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν)

(β)

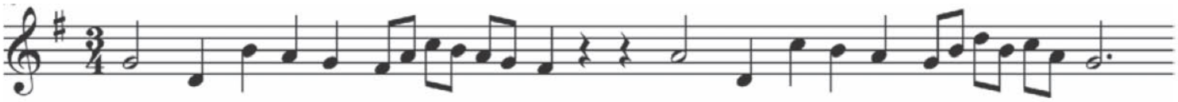

(Θέμα από την ΙΙΙ κίνηση, "Μινουέτο" από τη Συμφωνία αρ. 39, Κ.543 του Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ)

5. Σταυρόλεξο

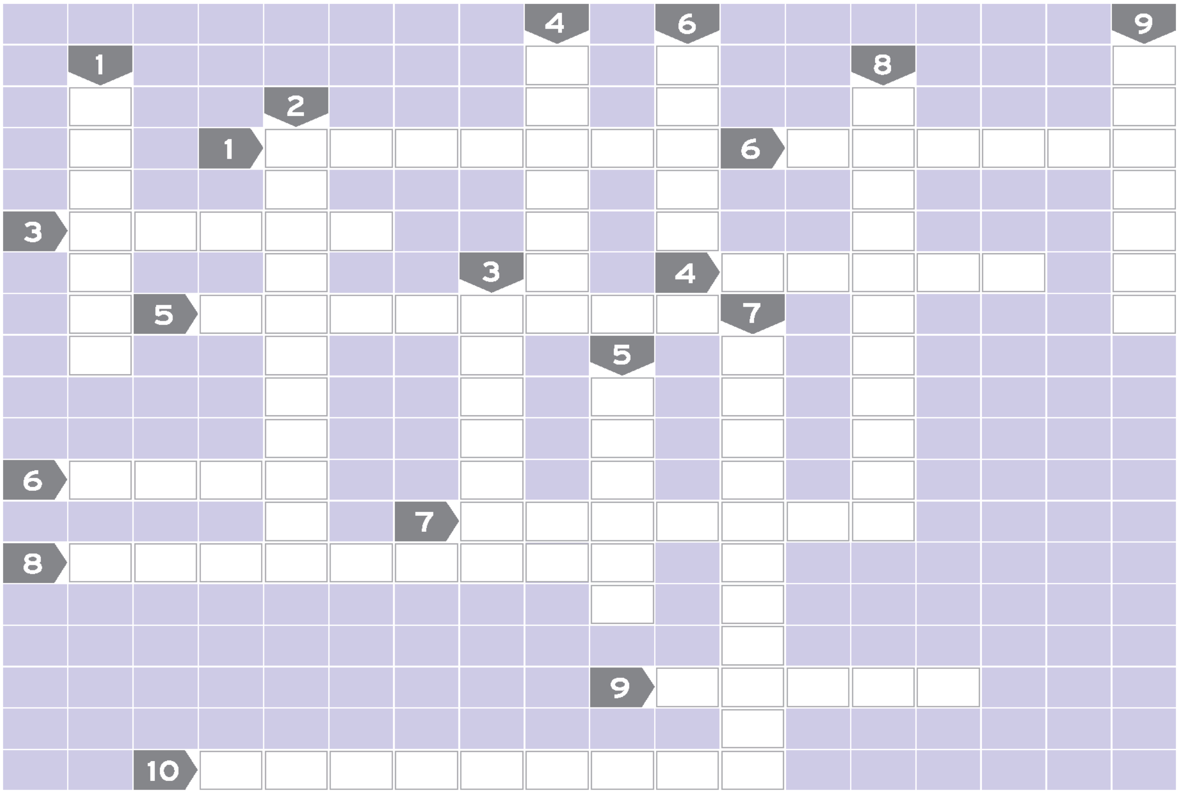

Οριζόντια

1. Ξύλινο πνευστό που χρησιμοποιεί μονό καλάμι.
2. Ξύλινο πνευστό, μικρό φλάουτο.
3. Ο πρόγονός αυτού του μουσικού οργάνου ήταν το κυνηγετικό .... Χρησιμοποιείτο στο κυνήγι, για να δίνει παραγγέλματα.
4. Έγχορδο όργανο μεγαλύτερο από το βιολί.
5. Χάλκινο πνευστό που χρησιμοποιεί έμβολο.
6. Έγχορδο που παίζεται με τα δάκτυλα.
7. Κρουστό που χορδίζεται σε συγκεκριμένη νότα.
8. Ξύλινο πνευστό που εκτελείται πλάγια.
9. Μικρό κρουστό με μεμβράνη.
10. Έδιναν παραγγέλματα στη μάχη.

Κάθετα

1. Το πιο χαμηλόφωνο από τα ξύλινα πνευστά.
2. Το πιο μεγάλο έγχορδο με δοξάρι.
3. Το φλάουτο είναι .... όργανο.
4. Μικρό κρουστό όργανο από μέταλλο.
5. Το πιο μεγάλο χάλκινο πνευστό.
6. Το πιο μικρό έγχορδο με δοξάρι της συμφωνικής ορχήστρας.
7. Κρουστό που χρησιμοποιείται στους λαϊκούς ισπανικούς χορούς.
8. Μεγάλο έγχορδο με δοξάρι.
9. Παράγουν ήχο με χτύπημα (πληθυντικός αριθμός).

Η΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ
1 α. Το Νερό

1. Παιχνίδια με το νερό

Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Αφού πειραματιστείτε με τους τρόπους που περιγράφονται στην ομάδα που ανήκετε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο με ήχους. Να παρουσιάσετε τη σύνθεσή σας στην υπόλοιπη τάξη. Να αξιολογήσετε τη δική σας εργασία και αυτή των συμμαθητών σας.

Α' ΟΜΑΔΑ

Να γεμίσετε κουβάδες με νερό. Να κρατάτε μικρές κούπες, να τις γεμίζετε με νερό και να τις αδειάζετε αργά πίσω στους κουβάδες. Να αποφασίσετε πόσοι μαθητές θα γεμίζουν και θα αδειάζουν το νερό ταυτόχρονα και με ποια σειρά, ώστε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο. Να χρησιμοποιήσετε παύσεις, crescendo, αποκορύφωμα και diminuendo.

Β' ΟΜΑΔΑ

Να κρατάτε χάλκινες σωλήνες κρεμασμένες από σπάγκο τις οποίες να βυθίζετε σε κουβάδες με νερό. Ενώ τις ανεβοκατεβάζετε, να τις χτυπάτε με μεταλλικούς επικρουστήρες (ή με μεταλλικά κουτάλια), για να παράγεται ένας χαρακτηριστικός ήχος. Να δοκιμάσετε να τις χτυπάτε με διάφορους τρόπους π.χ. δυνατά, απαλά, γκλισσάντο κ.τ.λ. Να αποφασίσετε τη σειρά με την οποία θέλετε να εκτελέσετε τους ήχους που επιλέξατε και πόσοι μαθητές θα εκτελούν ταυτόχρονα, ώστε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο. Να χρησιμοποιήσετε παύσεις, accelerando, ritartando, σταθερό χρόνο και αποκορύφωμα.

Γ' ΟΜΑΔΑ

Να βάλετε διαφορετική ποσότητα νερού σε πλαστικά μπουκάλια και να φυσάτε πάνω από το στόμιο, ώστε να παράγονται διάφοροι ήχοι, διαφορετικού ύψους. Να αποφασίσετε ποιους ήχους προτιμάτε, με ποια σειρά θα τους παρουσιάσετε και πόσους ήχους θα έχετε ταυτόχρονα (διφωνία, τριφωνία, πολυφωνία κ.τ.λ.), ώστε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο. Να χρησιμοποιήσετε παύσεις, απαλούς και δυνατούς ήχους και αποκορύφωμα.

Δ' ΟΜΑΔΑ

Να βάλετε διαφορετική ποσότητα νερού σε γυάλινα ποτήρια και να τα "κουρδίσετε" σε συγκεκριμένες νότες προσθέτοντας ή αφαιρώντας νερό και χτυπώντας τα με μεταλλικά κουτάλια. Να αποφασίσετε τη σειρά με την οποία θέλετε να εκτελέσετε τους ήχους που επιλέξατε και πόσοι μαθητές θα εκτελούν ταυτόχρονα, ώστε να δημιουργήσετε ένα μικρό έργο. Να χρησιμοποιήσετε παύσεις, απαλούς και δυνατούς ήχους, accelerando και ritartando.

2. Δημιουργική Εργασία - ΜΙΑ ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ

Να χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες και να δημιουργήσετε μια ηχοεικόνα που θα περιγράφει μια καταιγίδα. Η Α΄ ομάδα θα περιγράφει τη βροχή, η Β΄ ομάδα θα περιγράφει τον άνεμο, η Γ΄ ομάδα τα μαύρα σύννεφα που μαζεύονται στον ουρανό και η Δ΄ ομάδα θα περιγράφει τις βροντές. Να παρουσιάσετε την ηχοεικόνα σας με την καθοδήγηση του καθηγητή σας.

3. Πολυθεματική εργασία /πρότζεκτ με θέμα το νερό

Για τρία συνεχόμενα μαθήματα θα έχετε την ευκαιρία να εργασθείτε δημιουργικά στην ίδια δική σας σύνθεση με θέμα το νερό. Σε κάθε μάθημα θα χρησιμοποιείτε και θα προσθέτετε νέο υλικό και εμπειρίες, θα μπορείτε να κάνετε αλλαγές, θα τελειοποιείτε την εργασία σας, θα την παρουσιάζετε και θα την αξιολογείτε. Την τελική ολοκληρωμένη παρουσίαση η οποία θα γίνει στο 4ο μάθημα, μπορούν να παρακολουθήσουν καθηγητές άλλων μαθημάτων ή γονείς.

1. Να χωριστείτε σε 4 ομάδες και να επιλέξετε ένα από τα πιο κάτω θέματα, για να δημιουργήσετε ένα μουσικό έργο:

- Κατακλυσμός. Εκρήξεις. Τσουνάμι.
- Καταιγίδα.
- Θάλασσα, ποταμοί, ψάρια, ψαράδικα, τραγούδια ξενιτιάς.
- Ένα Φεστιβάλ Νερού.
- Έρευνα για την ιστορία/τη γεωγραφία/ τα προβλήματα ενός ποταμού, χείμαρου, λίμνης της περιοχής. Να γράψετε λεπτομέρειες για τους επισκέπτες, σε ένα μικρό βιβλιαράκι.
- Περιγραφή του ταξιδιού μιας σταγόνας της βροχής (πέφτει στην πόλη, στα χωράφια, στη θάλασσα κ.λπ.)
- Μια ηχοϊστορία που να σχετίζεται με το νερό.
- Έλλειψη νερού σε μια κοινότητα, προβληματισμός/ ιστορία.
- Μια ιστορία από τη Μυθολογία (Ποσειδώνας, Νηρηίδες, νεράιδες των ποταμών, γοργόνες, δελφίνια κ.ά.)

2. Στην σύνθεσή σας μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

- Μουσική ραπ, ζωγραφική, χορό, παντομίμα, δραματοποίηση, κίνηση, φωνή, ή/και μουσικά όργανα, όλους τους ήχους του νερού που εξερευνήσατε και να μιμηθείτε τρόπους που χρησιμοποίησαν οι συνθέτες στις ακροάσεις που ακούσατε.
- Αυτοσχέδια όργανα. Να μελετήσετε μουσικά όργανα που σχετίζονται με το νερό και την κατασκευή τους. Να τα χρησιμοποιήσετε, εάν επιθυμείτε, στο έργο σας.
- Μελοποίηση δόκιμων ποιημάτων/ ποιημάτων από το βιβλίο της λογοτεχνίας σας/ δικών σας ποιημάτων για τη θάλασσα, τους ποταμούς, τα ψάρια, κ.λπ. Στη μελοποίηση μπορείτε να χρησιμοποιήσετε οποιεσδήποτε τεχνικές σύνθεσης έχετε μάθει από την αρχή της χρονιάς. Ακόμα, χρησιμοποιήστε φωνήματα, στακάτο, πιτσικάτο, μονομερή μορφή, διμερή μορφή, τριμερή μορφή, μορφή ροντό, σημεία έκφρασης (piano, forte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo, accelerando, ritartando, τονισμός κ.λπ.).
- Δημοτικά τραγούδια, ποιήματα, έργα τέχνης μεγάλων ζωγράφων που έχουν σχέση με το νερό.
- Παροιμίες, σοφά λόγια, λαϊκές φράσεις με θέμα το νερό που συναντάμε στην καθημερινή ζωή (π.χ. "είπε το νερό νεράκι", ξέρει το μάθημα νερό, "έκανε μια τρύπα στο νερό", "κουβαλάει το νερό με το κόσκινο" κ.ά.).

3. Κάποια παιδιά, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους, μπορούν να σχηματίσουν πολύ μικρές ομάδες του ενός ή των δύο ατόμων, για να αναλάβουν ένα από τα πιο κάτω:

- Ομάδα κινηματογραφιστών/ φωτογράφων, η οποία θα οπτικογραφεί/ φωτογραφίζει τις ομάδες κατά την εργασία τους στην τάξη, καθώς και το τελικό αποτέλεσμα.
- Ομάδα κοστουμιών, σκηνικών/ διακόσμησης.
- Ομάδα Ήχου, η οποία θα ηχογραφεί τις ομάδες κατά την εργασία τους στην τάξη, καθώς και το τελικό αποτέλεσμα.
- Ομάδα Φωτισμού.
- Ομάδα Δημοσιογραφίας (Δημόσιες σχέσεις, Διαφήμιση. Πρόγραμμα, προσκλήσεις, άρθρο στο περιοδικό του σχολείου, συνεντεύξεις).

Η΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ
23. Το Νερό, Θάλασσα

1. Μουσική και Κίνηση

ΥΛΙΚΑ. Τρία υφάσματα λεπτά και βαριά (για να κινούνται εύκολα), 4 μέτρα μήκος π. Χ 1 μέτρο πλάτος περίπου, σε τρία διαφορετικά χρώματα (γαλάζιο, λευκό, γαλάζιο σκούρο). Μπορείτε να ετοιμάσετε, **προαιρετικά,** στο σπίτι σας ή στο μάθημα της Τέχνης/Τεχνολογίας κουπιά και πανί βάρκας.

ΙΣΤΟΡΙΑ. Ένα καλοκαιρινό πρωινό, η θάλασσα φαινόταν ήρεμη και λαμπερή κάτω από το εκτυφλωτικό φως του ήλιου. Οι γλάροι ισορροπούσαν στον ουρανό και έψαχναν να βρουν ρεύματα αέρος για να παίξουν και να στροβιλιστούν μαζί τους. Ο Οδυσσέας και η παρέα του αποφάσισαν να πάνε με τη βάρκα να εξερευνήσουν την απέναντι πλευρά του νησιού που παραθέριζαν. Στα μισά της διαδρομής, η Μαρία που ήταν λίγο ζαλισμένη αποκοιμήθηκε... (να τελειώσετε την ιστορία όπως εσείς νομίζετε).

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ. Να χωριστείτε σε 4 ομάδες και να εκφράσετε με κίνηση την πιο πάνω ιστορία ενώ ακούτε το έργο "Θάλασσα" του Έλληνα συνθέτη Σταμάτη Σπανουδάκη (γ. 1948). Να αποφασίσετε τι κινήσεις θα χρησιμοποιήσετε και με ποια σειρά.

Α' ΟΜΑΔΑ

Τα κύματα. Έξι μαθητές - δύο για κάθε ύφασμα - θα κουνούν τα υφάσματα έτσι ώστε να θυμίζουν τη θάλασσα με τα κύματά της. Η θάλασσα κάποτε θα είναι ήρεμη και κάποτε θα είναι αγριεμένη. Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν υφάσματα να φανταστείτε ότι εσείς είστε τα κύματα και να κινηθείτε ανάλογα. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε γαλάζια, λευκά και γαλάζια σκούρα μεγάλα χρωματιστά μαντήλια.

Β' ΟΜΑΔΑ

Οι ψαράδες με τα δίκτυα τους.

Γ' ΟΜΑΔΑ

Οι κωπηλάτες οι οποίοι θα διασχίζουν κωπηλατώντας τη θάλασσα.

Δ' ΟΜΑΔΑ

Οι γλάροι.

2. Δημιουργική Εργασία

Να εργαστείτε με τις ομάδες σας στα θέματα που επιλέξατε το προηγούμενο μάθημα. Να κάμετε αλλαγές, διορθώσεις και να προσθέσετε κίνηση, ήχους από τον Η.Υ. και γενικά νέο υλικό σύμφωνα με τις νέες εμπειρίες που αποκτήσατε. Να παρουσιάσετε την εργασία σας στην υπόλοιπη τάξη και να την αξιολογήσετε.

3. Εργασία για το σπίτι

Να εργαστείτε σε ζευγάρια και να χρησιμοποιήσετε το διαδίκτυο ή/και διάφορες άλλες πηγές για να μαζέψετε πληροφορίες για ένα από τα ακόλουθα θέματα:

(α) τραγούδια της ξενιτιάς, τραγούδια για ψαράδες και τραγούδια για τη θάλασσα.

(β) ιστορίες από τη Μυθολογία που έχουν σχέση με τη θάλασσα.

(γ) έργα ζωγραφικής, ποίησης με θέμα τη θάλασσα.

(δ) Μεγάλες ναυμαχίες που έκριναν την ιστορία λαών.

Η΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ
1γ. Το Νερό, Θάλασσα

Μουσική και Κίνηση. Ένα παιχνίδι φαντασίας.

Να χωριστείτε σε δύο ομάδες για να δημιουργήσετε κίνηση για να εκφράσετε την πιο κάτω φανταστική εικόνα στη μουσική "Ατμόσφαιρες" του György Ligeti. Η Β΄ομάδα θα αποτελείται μόνο από 2-4 μαθητές.

Πορεία.

1. Αφού διαβάσετε τις δύο εικόνες, πιο κάτω, να ακούσετε προσεκτικά απόσπασμα από τη μουσική και να φανταστείτε διάφορες κινήσεις που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε, για να εκφράσετε τις εικόνες.
2. Να σκορπιστείτε στο χώρο και να παρουσιάσετε με κίνηση τις δύο εικόνες, ενώ ακούτε τη μουσική του György Ligeti.

Εικόνα 1. *Ας φανταστούμε πως βρισκόμαστε σε ένα παγωμένο πλανήτη. Τα πάντα είναι ακίνητα. Η μόνη εντύπωση κίνησης που υπάρχει, είναι ένα αχνό φως από ένα μακρινό ήλιο που φωτίζει τα διάφορα σχήματα το ένα μετά το άλλο.*

Α' ΟΜΑΔΑ

Να αντιληφθείτε την απόκοσμη, μυστηριώδη σιωπή που υπάρχει στον παγωμένο πλανήτη και να σχηματίσετε τις παγωμένες εικόνες του τοπίου. Να εκφράσετε με κίνηση αυτές τις εικόνες και τα παγωμένα σώματα: Να στέκεστε σε διάφορες παγωμένες στάσεις στο μυστήριο αυτό τόπο, ενώ κάποια από αυτά τα παγωμένα σώματα να κινούνται πάρα πολύ αργά και να αλλάζουν θέση.

Εικόνα 2. *Μέσα από τα εκατομμύρια χρόνια της ύπαρξής του, ο μακρινός ήλιος μεγαλώνει και αργά-αργά η θερμοκρασία στον παγωμένο πλανήτη ψηλώνει. Ο πάγος αρχίζει να λιώνει. Σύντομα, παρουσιάζονται λίμνες με νερό, το οποίο απλώνεται συνεχώς, μέχρι που ολόκληρος ο πλανήτης σκεπάζεται με νερό.*

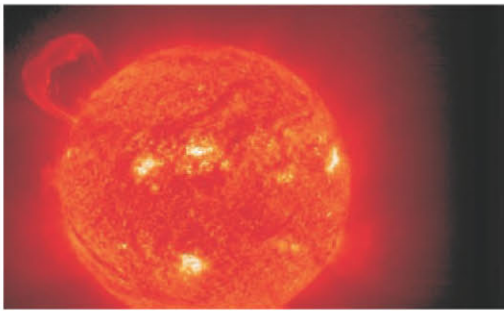

Β' ΟΜΑΔΑ

Η ομάδα Β θα αποτελείται από 2-4 μαθητές οι οποίοι θα υποδύονται το ρόλο των ηλιαχτίδων. Οι ηλιαχτίδες θα αγγίζουν με τη σειρά ένα-ένα τους μαθητές της ομάδας Α, οι οποίοι θα αρχίζουν να ξεπαγώνουν με πολύ αργές και μικρές κινήσεις. Ίσως με πολύ μικρές κινήσεις, αφού η πιο πάνω πορεία έχει πάρει εκατομμύρια χρόνια!

Α' ΟΜΑΔΑ

Γίνεται ένα είδος μεταμόρφωσης, ενώ ο πάγος λιώνει και γίνεται νερό. Πόσο αργά μπορείτε να ξεπαγώσετε από τις παγωμένες, ακίνητες στάσεις που είχατε προηγουμένως; Ποιο είδος κίνησης θα χρησιμοποιήσετε για να δείξετε ότι έχετε μετατραπεί σε νερό; Θα πρέπει να μετακινηθείτε από το ένα μέρος στο άλλο ή θα πρέπει να παραμείνετε εκεί που είστε;

ΑΚΡΟΑΣΗ: "Ατμόσφαιρες"
Συνθέτης: Γκυόργκι Λιγκέτι, György Ligeti

Η λέξη "Ατμόσφαιρα" αποτελείται από τις λέξεις: ατμός και σφαίρα. Γενικά Ατμόσφαιρα καλείται το αεριώδες περίβλημα που μπορεί να περιβάλλει κάποιο ουράνιο σώμα. Ειδικότερα όμως στη Μετεωρολογία χαρακτηρίζεται αυτό που περιβάλλει τη Γη, το οποίο συγκρατείται λόγω της βαρύτητάς της, και φθάνει σε ύψος περίπου 3.500 χλμ.

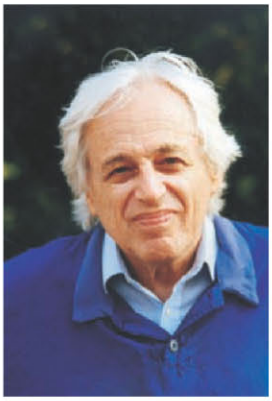

Ο Γκυόργκι Σάντορ Λιγκέτι (György Sandor Ligeti, 1923-2006) ήταν Ούγγρος συνθέτης Εβραϊκής καταγωγής, ο οποίος μεγάλωσε στη Ρουμανία, έζησε στην Ουγγαρία και αργότερα στην Αυστρία. Κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο ίδιος και η οικογένειά του στάλθηκαν σε στρατόπεδα συγκεντρώσεως από τα οποία ο ίδιος επέζησε, αλλά πολλά μέλη της οικογένειάς του πέθαναν (Άουσβιτς). Το 1958, εργάστηκε στο Στούντιο Ηλεκτρονικής Μουσικής του Κάρλχάιντζ Στόκχαουζεν (Karlheinz Stockhausen, 1928-2007) στην Κολωνία (Γερμανία). Πολλή από τη μουσική του αν και δεν είναι ηλεκτρονική, έχει το ίδιο ακουστικό αποτέλεσμα. Ανάπτυξε ένα είδος μουσικής το οποίο ο ίδιος ονόμαζε "μικροπολυφωνία" η οποία δίνει την αίσθηση της κίνησης χωρίς τη χρήση της παραδοσιακής μελωδίας και του ρυθμού. Στα φωνητικά του έργα οι τραγουδιστές πρέπει να χρησιμοποιούν κραυγές και φωνήματα, για να αποδώσουν συναισθήματα χωρίς λέξεις. Τα έργα του περιλαμβάνουν μουσική για ορχήστρα, χορωδία και μουσική δωματίου. Στο πλατύ κοινό είναι περισσότερο γνωστός για τη μουσική που έγραψε για τα κινηματογραφικά έργα του Stanley Kubrick: "2001: A Space Odyssey", "The Shining" και "Eyes Wide Shut".

Το έργο "Ατμόσφαιρες" **(Atmosphéres, 1961)** γράφτηκε για μεγάλη συμφωνική ορχήστρα, χωρίς κρουστά και εξερευνά την έκταση και τις ηχητικές δυνατότητες των μουσικών αυτών οργάνων, χωρίς ηλεκτρονικά μέσα. Ξεκινά με μια απαλή συγχορδία στην οποία χρησιμοποιούνται όλα τα όργανα της ορχήστρας, ώστε να ακούγονται ταυτόχρονα όλες οι νότες ενός ηχητικού φάσματος πέντε οκτάβων. Σε κάποια σημεία, μερικές οικογένειες οργάνων της ορχήστρας σταματούν να παίζουν, έτσι ώστε να δίνεται η αίσθηση ότι οι συγχορδίες κινούνται πάνω από το ακροατήριο. Στο έργο, ο συνθέτης χρησιμοποιεί βιμπράτο στα έγχορδα και χτυπήματα στις χορδές, πολύ ψηλές νότες στα ξύλινα πνευστά (ιδιαίτερα τα πίκολο), ήχους (που δεν δημιουργούν καμιά μελωδία) στα χάλκινα πνευστά, και δύο εκτελεστές οι οποίοι δονούν τις χορδές του πιάνου.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ. Να εργαστείτε με τις ομάδες σας στα θέματα που επιλέξατε το προηγούμενο μάθημα. Να κάνετε αλλαγές, διορθώσεις και να προσθέσετε κίνηση, ήχους από τον Η.Υ. και γενικά νέο υλικό σύμφωνα με τις νέες εμπειρίες που αποκτήσατε. Να παρουσιάσετε την εργασία σας στην υπόλοιπη τάξη και να την αξιολογήσετε.

Η΄ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ
1 δ. Το νερό

Τελική Παρουσίαση

Η τελική παρουσίαση των ομάδων μπορεί να γίνει στην τάξη, ή στο θέατρο του σχολείου.

- Μπορείτε να καλέσετε τους γονείς σας, συμμαθητές σας, άλλα τμήματα του σχολείου, καθηγητές άλλων μαθημάτων ή όλο το σχολείο.
- Η κάθε ομάδα μπορεί να στολίσει με το δικό της τρόπο την τάξη/αίθουσα/θέατρο, με διάφορα έργα τέχνης, με μοτίβα νερού κ.ά.
- Μπορούν να προσφερθούν δροσιστικά ποτά/ κρέμες με νερό (νερό, χυμοί, πάγος, μαχαλεπί κ.λπ.).
- Μπορείτε να παρουσιάσετε έκθεση φωτογραφιών ηχογραφήσεων, μικρών ερευνών κ.ά. που έχετε ετοιμάσει κατά τη διάρκεια του 'πρότζεκτ'.

Οι ομάδες υποστήριξης που εργάζονταν κατά τη διάρκεια της συνθετικής εργασίας του 'πρότζεκτ' να αναλάβουν την παρουσίαση/διεκπεραίωση της παράστασης:

Η Ομάδα κινηματογραφιστών/ φωτογράφων θα οπτικογραφήσει/ φωτογραφίσει την παράσταση.

Η Ομάδα κοστουμιών, σκηνικών/ διακόσμησης θα ετοιμάσει την παράσταση (σκηνικά, κοστούμια, φροντιστές σκηνής κ.ά.). Ένας μαθητής θα έχει το ρόλο του υπεύθυνου σκηνής.

Η Ομάδα Ήχου θα ηχογραφήσει την παράσταση και έχει την ευθύνη για τα ηχητικά.

Η Ομάδα Φωτισμού θα έχει την ευθύνη του φωτισμού κατά τη διάρκεια της παράστασης.

Η Ομάδα Δημοσιογραφίας θα ετοιμάσει τις προσκλήσεις, τα προγράμματα, τις αφίσες, την παρουσίαση, το δελτίο τύπου, άρθρα, περιοδικά και ιστοσελίδα. Θα είναι επίσης η ομάδα υποδοχής.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.